דער לעצן־פאַנגער האָט געוואוינט אין אַ מיטן אַ פעלד, אין אַ קליין שטיבעלע־כורוועלע, מיט נידעריקע ווענט, אַ פענצטערל א לעכל, דער דאַך בײַ דער ערד, די סטעליע אַפן קאָפּ, און די שטוב פוסט, דער אויוון קיל, דאָס אַש קאַלט, און קיין מעבל, אויסער נאָר א טיש, אַ פאָר שטולן, אַ באַנק־בעטל און אין באַנק־בעטל א מויז.

און די מויז איז דעם לעצן־פאַנגערס שפּייזערן געווען. ווייל אָפּט, און פון צייט צו צייט, פלעג אינאָוונט און בײַ אַ ליכט־אָנצינדן צום לעצן־פאַנגער אין שטוב אַ לעץ זיך אַרײַנשטעלן, אַן אַלטער באָכער־פאַרשוין, דער רוקן שוין האַרבאַטע און מיט אַ פליך אַפן האָרב און די פעל שוין אויסגעקראָכן, און ער פלעג זיך צום לעצן־פאַנגער ווענדן, און אזויווי ער האָט געהערט, אַז בײַ אים איז א מויז פאַראַן, אַ דער־וואַקסענע און שטייט אין שידוכים, און אויך ער, דער לעץ, איבערגע־וואַקסן, און דאָס באָכערשע לעבן אים שוין נימעס, איז ער געקומען און לייגט פאָר, און ער וויל זיך אָנקוקן.

און דאָ פלעג דער לעצן־פאַנגער פון באַנק־בעטל די מויז ארויסלאָזן, אַן אָנגעטאָנענע און ווי ס'געהער פאַר אַזוינע פאַלן, און דאָס פאָרל פלעג זיך אָנקוקן און זיך שעמען, שעמען און זיך אָנקוקן...

און גראָד דעמאָלט פלעג דאס גלעזל פונם לאָמפּ נעמען רויכערן, און דער לעצן־פאַנגער פלעג דעם לאָמפּ אַביסל אַרײַנדרייען, אַליין ערגעץ זיך אָפּקערעווען און אין א זייט פון שטוב אָפּגיין און דאס פאָרל קלויִ־מערשט אַליין לאָזן. און אז דער לעץ, דער באָכער, איז אינדערפינצטער־לעך דרייסטער געוואָרן, און ער פלעג זיך צו זיין באַשערטער און איבערן טיש איבערבויגן, אַזוי פלעג דער לעצן־פאַנגער דעמאָלט אים פון הינטן אָנפאַלן, מיט א זעץ און מיט אַ האַק און אים אומברענגען, און די פעל פלעגט ער אָפּשינדן, און קיין פלייש איז ניט געווען, און די ביינער

אַ מעשׂה מיט אַ לעץ, מיט אַ מויז

און מיט דעם נסתּר אַליין 1929

predatory imp who uses a mouse as sexual bait

1st X-rated fairytale

Der Nister as Pied Piper ridding world of ...

The original Maus!

פֿליעג אויפֿן פֿעלד אַרויסוואַרפֿן, פֿון די טלאָען פֿליעג קליי קאָכן, און פֿונם קליי פֿליעגט ער זיך מיט דער מויז שפּייזן, און פֿון דער פֿעל פֿליעגט אַ פֿעלצל מאַכן, און דאָס פֿעלצל פֿליעג פֿאַרקויפֿן.

אַז ט'פֿליעגן זיך באַ אים עטלעכע אָנקלייבן, פֿליעג אינמיטן אַ באַטאָג אַמאָל דער שטאָטישער שמאַטע־קלייבער צום כורוועלע מיט זיין ביידל און מיט זיין פּעגירע־פֿערדל אָנפֿאָרן, פֿליעג פֿון דער שטאָט דעם לעצן־פֿאַנגער אַלעס, און אין וואָס יענער האָט זיך גענויטיקט, ברענגען: אַ פֿינגערהוט אַמאָל, אַמאָל אַ נאָדל־פֿאָדעם, און טאָמער פֿאַר דער קאַלע־מויז קאַלע־באַציר זי צו באַצירן — גלאָז־פּערל, אָדער קרעלן פֿאַרשיידענע, שמאָכטעס, און יעדערס מאָל אויך אַ קלייד פֿון שמאַטעס. — און דער שמאַטע־קלייבער פֿליעג דערפֿאַר די פֿעלצלעך באַקומען, זיך ביטן און נעמען, זיי אין שטאָט אַוועקפֿירן, און דאָרט זיי פֿאַרהאַנדלען.

ווער ס'האָט באַ אים איינס אַזאַ פֿעלצל געקראָגן, פֿליעג אַ בייסעכץ באַקומען, פֿליעג זיך קראַצן און לאַכן, קראַצן און וויינען, קראַצן און טרויעריק ווערן, און נישט אויסהאַלטן, און לעסאָף זיך אַ מיסע אָנטאָן...

און אויך דער ניסטער, דערציילט מען, האָט איינס אַזוינס געקראָגן, און אויך ער האָט זיך פֿריער געקראַצט און געלאַכט, דערנאָך געקראַצט און געוויינט. און אַז ער איז טרויעריק געוואָרן און געזען, ער האַלט ניט אויס, און ער מוז זיך דאָס לעבן נעמען, האָט ער די סיבע געזוכט און פֿונוואַנען זיין שלעכטע לאַגע נעמט זיך דערגיין געוואָלט, און ער האָט זיך אַרומגעקוקט, און איינמאָל האָט אַף די האָר פֿון פֿעלצל אַ קליין שערעצל, אַ האַלב־פֿלוי, האַלב־וואַנץ, קריכן דערזען, און ער האָט פֿאַרשטאַנען, און ער האָט דאָס פֿעלצל אויסגעטאָן, און דאָס שערעצל האָט צו אַ דאָקטער אַ באַלעכאַיעם־פֿאָרשער געבראַכט און דער דאָקטער האָט אַף דעם דורך אַ שפּאַקטיוו געקוקט און — געזאָגט:

— ס'פֿאַרפֿאַלן, דאָס גיפֿט פֿון שערעצל איז שוין אין בלוט באַ דעם ניסטער, און געזונט ווערן קאָן ניט אַנדערש, סאַידן דאָס פֿעלצל וועט צוריק דעם, צו וועמען ס'האָט געהערט, אומגעקערט ווערן, און יענער צוריק לעבעדיק, און דער ניסטער געזונט דאַן ווידער...

און דער ניסטער האט דעם שמאַטע־קלייבער אויפֿגעזוכט און יענער האָט אים צום לעצן־פֿאַנגער געבראַכט, און דער לעצן־פֿאַנגער האָט אים אויפֿן פֿעלד, וואוהין ער פֿליעג פֿון אַלע לייצים די ביינער אַרויסוואַרפֿן,

אָנגעוויזן, און געזאָגט אים: קלויב זיך... ווייל וואָסערע ביינער צו וואָס פֿאַר אַ לעץ געהערן, ווייסט ער ניט...

און דער ניסטער האָט אַ טאָג געקליבן, דער ניסטער צוויי טעג, און אויפֿקלייבן און צונויפֿשטעלן זיי איז דאָך אומעגלעך געווען, ווייל צעוואָרפֿן זייער און פֿאַרמישט צוזאַמען... האָט ער זיך מעיאַעש געווען, און דער טרויער האט אים צוגעטראָטן, האָט ער זיך אויפֿן פֿעלד אַף די ביינער אויסגעצויגן און געדענקט צו שטאַרבן, און דער לעצן־פֿאַנגער האָט גאָרנישט ניט געקאָנט טאָן; נאָר אַז ער האט געזען, אַז ס'האַלט שלעכט, און דער ניסטער שוין באַ אויסגיין, האט ער אַף הילף די מויז גערופֿן, און די מויז איז געקומען. און אַזוי ווי אַ איבערגעזעסענע איז זי שוין געווען און כאַסענע האָבן האָט זיך איר געוואָלט זייער, האָט זי זיך באַמיט און די ביינער פֿון יענעם לעץ אויפֿגעזוכט און מיט גרויס מי זיי דאָך צונויפֿגעשטעלט, און דאָס פֿעלצל איז דעם לעץ אָפּגעגעבן געוואָרן, און דער לעץ ווידער גאַנץ, און דער מויז איז דער שידעך געפֿעלן, און אין זעלבן אָוונט האט מען באַם פֿאַרויכערטן לעמפּל די כאַסענע געפּראַוועט; און אַזויווי קיין קליי אין טאָפּ איז נישט געווען, שוין לאַנג אויסגעגאַן, דער טאָפּ פֿאַרטריקנט און עסן נישט געווען וואָס, און כאָסן־קאַלע און אויך דעם לעצן־פֿאַנגער, דעם מעכוטן, האט מען באַדאַרפֿט מעסאַמייעך זיין, און דער ניסטער אויפֿגעלייגט, ווייל צוריק גאַנץ און געזונט ווידער, האָט ער זיי אַ מאַיסע דערציילט, און די מאַיסע, האָט ער געזאָגט, איז נישט מיט קיין אַנדערן, נאָר טאַקע מיט אים אַליין פֿאַרלאָפֿן.

ער האָט דערציילט, אַז ער איז מיט זיין אייזל אַמאָל צו אַ טויער פֿון אַ שטאָט צוגעקומען און דער היטער פֿון טויער האט אים נישט אַריינגעלאָזט, און אַז ער האָט אים געפֿרעגט „פֿאַרוואָס?“, האָט יענער אים געזאָגט: איבערן אייזל.

— „וואָס איז?“ — האָט ער געפֿרעגט.

און יענער האָט געענטפֿערט: דאָס אייזל איז נאַריש, האָט לאַנגע אויערן, פֿירט זיך נישט אָנשטענדיק און טוט די באַדערפֿענישן, וואו ס'שטייט און גייט...

— און באַ זיי אין שטאָט זיינען דען קיין אייזלען נישטאָ?

— ניין, — האט ער געענטפֿערט, לויטער נאָר כאַכאָמים, עסן לויטער גאָלד און האָבן קיינע נישט באַדערפֿענישן.

און דער ניסטער האט דאָס אייזל באַם טויער געלאָזט און איז אַליין אַריינגעגאַנגען, און אז ער איז אין שטאָט אריינגעקומען, האט ער דערזען, ווי אַלע הייזער גלאָז און אויך די מענטשן גלעזערנע, און די אינגעוויטן זייערע זייַנען לויטער דורכזיכטיק, און מעגער אַף קיין ווייבער קומען ניט, זיי זאָלן זיך ניט צעברעכן, רעדן רעדן ניט, ווייל איינער באַם אַנדערן זעט קלאָר די מאַכשאָוועס אין קאָפּ, אויך עסן טוען ניט, ווייל אַנעווייערע די ציין, טרונקען טרונקען ניט, ווייל דורך די לעכלעך קאָן זיך אויסגיסן, און טוען טוען גאָרניט, נאָר זיי שטייען אַליין גלעזערנע באַ די ווענט גלעזערנע און וואַרטן, אַז פון אַנדערע שטעט זאָל מען אַהין קומען און נאַראָנים זאָלן זיך אַף זיי כידעשן...

און אין קיין שטוב האט קיינער דעם ניסטער ניט אַריינגעבעטן און קיין אכסאַניעס זייַנען נישט געווען און אויך קיין קלייטן, וואו עפּעס צו קויפן, ניט. און אז ער האָט זיך א גאַנצן טאָג ארומגעדרייט און ער איז הונגעריק געוואָרן, איז ער צום עלטסטן גלאָז־מאַן, וואס איבער אלע גלאָז־לייט, געקומען, און יענער איז אינדרויסן אף אַ געשטעל געשטאַנען, און דער רעגן איז אף אים געגאַנגען און ער איז נאַס נישט געוואָרן, ווייל דער רעגן האט פון אים אַראָפּגערינען, און שטויב איז אַף אים געפאַלן און ער איז ניט פאַרשטויבט געווען, ווייל דער רעגן האָט אים אָפּגעשווענקט, און גלייך ווי אַלע גלאָז־לייט האָט אויך ער אויסגעזען, און ווי אַלע נאָר מיט איינס א נישט־גלעזערן אָרט אין קערפּער, מיט א פליישיקן נאָפּל אין בויך, און דער נאָפּל איז שוין יאָ אַביסל נאַס און פאַרשטויבט געווען, שוואַרץ, און אויך אַ קליין ביסעלע ערד האט זיך אין זיינע שפּאַלטן געהאַלטן.

און אז דער ניסטער האט באַ אים, וואו מע קריגט עפּעס עסן, א פרעג געטאָן, האט אים דער גלאָז־מאַן אף זיין מויל אָנגעוויזן, דאס הייסט, אַז גלאָז־לייט עסן ניט, און אז ער האָט אים, וואו מע קאָן ערגעץ איבערנעכטיקן געפרעגט, האָט אים יענער אַף די אויגן אָנגעוויזן, און דאָס הייסט, גלאָז־לייט שלאָפן ניט, און דער ניסטער האט זיך אָן עסן אונטערן הימל אוועקגעלייגט און אזוי איינגעשלאָפן.

אַזוי א טאָג, אַזוי צוויי, און אַז דער ניסטער האט געזען, אַז ער האָט אין א שלעכטער מעדינע געטראָפן, איז ער אַפן דריטן טאָג צום עלטסטן גלאָז־מאַן צוגעקומען און אים געזאָגט: „איר שטייט און איר

גליווערט, איר לעבט, אָבער אָן לייַדנשאַפטן און פילט אין לעבן קיין טאַם ניט, און וואָס ווערט איר אויסשטיין?”

— איז וואָס איז די אייצע? — האט יענער געפרעגט.

— די אייצע? איך זע, איר זייַנט פון גלאָז, אָבער אַ נאָפּל האָט איר אַ פליישיקן, און פון נאָפּל קומען אלע לייַדנשאַפטן, פון פלייש אלע טאַימים.

— איז נו? — האט יענער ווייטער געפרעגט.

— איז דאַרף מען זען, האָט געזאָגט דער ניסטער, אַז דער נאָפּל זאָל זיך אייך אָנהויבן רירן, אייער פלייש זאָל זיך איבערן גלאָז צעוואַקסן און אייער גאַנצן קערפּער און אלע איוורים צו פלייש מאַכן.

— איז ווי מאַכט מען עס?

און דער ניסטער האט געזאָגט: „איך האָב א מיטל, און צו אייער מעדינע בין מיט אַ אייזל געקומען און דער טויער־היטער האָט עס נישט אריינגעלאָזט, און דאס אייזל איז הוילע פלייש און פול לייַדנשאַפט. איז אָט, זאָלסטו א באַפעל געבן און דאס אייזל זאָל אַריינגעלאָזט ווערן, און איר וועט זען, וואָס דאס אייזל וועט טאָן, און געוויס וועט זיך אויך אייך דאָסזעלבע גליסטן, ווייל דאס אייזל איז פול גלוסטיקייט און מיט גלוסטיקייט קאָן אַ וועלט אָנשטעקן...

איז אזוי געווען, און דער גלאָז־מאַן האט דעם באַפעל געגעבן, און דער ניסטער איז צוגעגאַנגען און האָט דאס אייזל אין דער מעדינע אריינגעפירט. און אז דאס אייזל איז אַריין און די גלאָז־לייט זייַנען באַ זייערע גלאָזיק־דורכזיכטיקע ווענט געשטאַנען און דורך זיי, ווי דורך פענצטער, ארויסגעקוקט, און זיי האָבן דאָס אייזל אין הוילן און אין נאַקעטן פליישיקייט דערזען, און נאָר מיט א דינער פעל באַדעקט, איז קיינער ווייסט ניט, ווי אזוי און פונוואַנען; נאָר די אויגן בא די גלאָז־לייט האבן עפּעס א באַזונדער מין גלאַנץ באַקומען, עפּעס נאַסלעך און דאָך גלאַנציק־טרוקן, און די גלאָז־לייט האבן פון אייזל די אויגן נישט געקאָנט אָפּרייסן.

און אז דאָס אייזל האט זיך פלוצים צווישן א צווייענדיקער שורע גלאָז־הייזער און מויערן געטראָפן, האט זיך עס, ווייזט אויס, פאַרכידעשט, און אַז ס'האט זיך אין אלע הייזער און אין אלע גלאָז־פענצטער אָפּגעשפּיגלט דערזען, און ס'האט זיך, ווייזט אויס, דערשראָקן, און פון

learn basics of life. by imitating an ass

דערשרעק איז דעם די האַשטאַנע אָנגעקומען, און ס׳האט די הינטערשטע פיס צעגומען, מעשונע זיי צעשטעלט און האָט דעם באַדארף געטאָן... און די גלאָז־לייט האבן דאָס געזען, און ווידער — ווייסט קיינער ניט, ווי אַזוי, און פונוואַנען, און ס׳האָט זיי קיינער דאָך ניט געוויזן און קיינער ניט געלערנט, נאָר אויך די גלאָז־לייט האָבן אלע, אַפּן אייזל קוקנדיק, מעשונע די פיס צעשטעלט און אויך זיי האבן זייער באַדאַרף געוואָלט טאָן, און ס׳האט זיך ניט געטאָן...

before to piss?

און דער ניסטער האט זייערע מעשונענע האַוואַיעס און זייער פיס־צעשטעלן געזען, און ער האט זיך צעלאַכט, און דאס געלעכטער האָט צו די גלאָז־לייט דערגרייכט, און זיי האבן אלע מיטגעלאַכט, און מענטש־לעך און אויס גלאָז־גוילעמער האָבן זיי אויסגעזען...

און אַפּן אייזל האבן זיי געקוקט און אף די פאַרבאָרגענע ערטער אין קערפּער פון אייזל, און דער נאָפל האט זיך זיי צעפּאָכט, און דער בויך האט זיך זיי געהויבן, און דאס פלייש איז פון נאָפל ארויס און האָט דעם בויך באַוואַקסן, און פון בויך און העכער — די ברוסט, און פון בויך און נידעריקער — די פיס, און באַלד איז פון די גלאָז־לייט מענטשן־לייט געוואָרן, און באַלד האָבן מאַנסבלען די ווייבער דערקענט און זיינען אַף זיי געקומען, מענער אַרופגעקומען און ווייבער האָבן זיי אַף זיך גענומען, און קיין בעטן אין די הייזער זיינען ניט געווען, און די דילן פון די הייזער זיינען צו בעטן געווארן, און גלאָז־לייט זיינען געלעגן, און וויפל פּאָרלעך, אזויפיל געלעגערס, און איין פּאָר האט זיך פאַר דער אַנדערער ניט געשעמט און קיינער האט זיך פון זיין באַגער ניט אפּגע־האַלטן...

mass copulation

און באַטאג איז דאס געווען, און מע האט אף נאַכט ניט געוואַרט, און פאַר די אויגן פון דער זון, און דער ניסטער מיטן אייזל האבן זיך געטאן שעמען און זיי זיינען אין א זייט אריין אָפּגעגאַן און דעם טאָג אין בושע פאַרבראַכט, און די נאַכט ווי־ניט־איז איבערגעשלאָפן.

און אינדערפרי זיינען שוין אַלע הייזער פול קינדער געווען, און טאַ־טעס און מאַמעס האָבן זיי באַדאַרפט מיט עסן באַזאָרגן און האָבן ניט געוואוסט ווי אַזוי. און אַז דאָס אייזל איז פון שלאָף אופגעשטאַנען און ס׳האָט זיך צו א וואַנט צוגעשטעלט און נאָך דער נאַכט זיך געקראַצט, און די וואַנט דאָך פון גלאָז, און די וואַנט פון אייזל האָט זיך צעבראכן,

האָבן דאָס די גלאָז־לייט דערזען, און אויך זיי האָבן זייערע ווענט צע־בראָכן, און דאָס אייזל האָט דעם קאָפּ צו דער ערד אָנגעבויגן, אין שטויב געשמאָרעט און עסן געזוכט, און אויך די גלאָז־לייט האָבן דעם אייזל נאָכגעטאָן, און אַזויווי דאָס אייזל, אַזוי אויך זיי האָבן גאָרניט געפונען, און מע איז זיך צום עלטסטנס געשטעל צונויפגעקומען, און מע האָט באַם עלטסטן אַ אייצע געפרעגט, און דער עלטסטער האָט געזאָגט: קוקט דעם אייזל נאָך, און אַזויווי ס׳האָט שוין איין וואונדער באַוויזן און פון גוילע־מער אייך צו מענטשן געמאַכט, וועט עס מיסטאם אויך ווייטער ווייזן, און זעט און טוט דעם נאָך, קוקט אף דעם און היט די טריט דעם.

און דאָס אייזל האָט באַלד באַוויזן און ס׳האָט זיך געשטעלט און האָט די פרימאָרגן־באַדערפענישן געטאָן, און אין די באַדערפענישן האָבן זיך קערנדלעך געפונען, גאַנצע און נאָך ניִשט קיין איבערגעקאָכטע, און פון דעם, וואָס דאָס אייזל האָט אויסער דער מעדינע אופגעקליבן און גע־געסן, און דער עלטסטער האָט די גלאָז־לייט אָנגעוויזן: אָט נעמט און דאָס איז דאָס, און פון דעם וועט איר אייער כאַיונע האָבן, פאַר אייך און אייערע קינדער צו דערנערן.

און גלאָז־לייט האָבן געטאָן, און גלאָז־לייט האָבן באַלד גענומען, און אינדערפרי איז דאָס געווען, און אַ וואַרעמע זון אין הימל, און גלאָז־לייט האָבן אינדערפרי פאַרזייט און פאַרנאַכט שוין געשניטן, און אַ גאַנצן טאָג האָבן קינדער געוויינט און עסן געמאָנט און די עלטערן זיינען אין פעלד געווען, און דערפאַר פאַרנאַכט, און טאַטעס האָבן פולע פאָלעס געבראַכט, און מאַמעס פולע קליידער און ברוסטן, און עלטערן האָבן אַליין געגעסן, און נאָכן עסן האָבן אויך קינדער געגעבן, און נאָכן קינדער־געבן איז זיי נאך פיל איבעריקס, און אויך אַף צו פאַרקויפן געבליבן, און דער ניסטער האָט געקויפט און אויך דאָס אייזל האָט פאַר זיינע פאַרדינסטן געהאַט...

און נאָכן עסן האט זיך אַ גרויסער כראָפּ דערהערט, אַ גאַנצע מעדינע האָט נאָך זעט און נאָך לייב, נאָך קינדער־האָבן און נאָך קינדער ווידער וועלן, געכראָפּעט, און אויך דער ניסטער מיטן אייזל זיינען געשמאַק איינ־געשלאָפן.

און אַף מאָרגן, און אז דער ניסטער האָט זיך אופגעכאַפּט, האָט ער דערזען, אַז די מעדינע בויעט זיך, און בוימער זיינען זיי פאַר דער נאַכט

אויסגעוואַקסן, און די בוימער זיינען שוין אויסגעהאַקט געלעגן, — און מענער זיינען איבער זיי געשטאַנען און מיט העק און מיט זעג, און מענער האָבן געבויט, און ווייבער — געקוקט, און קינדער געזויגן, און מאַמעס — פעט, און געהאַט וואָס צו געבן...

און באַטאָג האָט מען געבויט און צונאַכט איז דאָס געבויטע פאַרטיק געוואָרן, מיט הייזער און מיט הויפן, מיט קאַמערס און מיט שפייכלערס, מיט קעלער און מיט בוידעמער, א פולע שטאָט און פולע גאַסן אין דער מעדינע...

און מענטשן האָבן זיך אין די הייזער באַזעצט, טוואועס אין די קאַמערן, און מייז אין די קעלערס און לייצים אַף די בוידעמער אַף אישעוו...

און דער ניסטער איז צום עלטסטן און צו זיין געשטעל צוגעקומען און געפרעגט, צי צופרידן, און יענער האט געזאגט, יאָ, און די אויגן האָבן באַ אים געשיינט און דאָס פּאָנעם האָט באַ אים מיט גלאַנץ געברענט, און פעטלעך־שווערע ברוסטן האָבן אים שוין האָריקע אַראָפּגעהאַנגען. און אַף זיין בויך האָט דער ניסטער א קוק געטאָן און געזען, אַז שטאט פריעריקן אין גלאָז אַ פליישיקן נאָפּל, האט ער איצט אין פלייש אַ גלעזערנעם נאָפּל געהאַט, ווי א קנעפּעלע א גלעזערנס, אַ גלאַטס און א גלאַנציקס.

און דער ניסטער האָט זיך אַרומגעקוקט, און באַ אלע מעדינע־לייט איצט גלאָז דער נאָפּל, און אויך באַ אַלע קנעפּעלעך גלאַטע און גלאַנציקע, און ער האָט זיך געכידעשט און האָט ניט געוואוסט אַף וואָס דאַרף מען עס, און צו וואָס נוצט עס, צו וואָס אָפּשפּיליען, אַז נאָפּל איז געשלאָסן שטענדיק.

אָבער באַלד איז דאס אים קלאָר געוואָרן, און אַ קליין שטיקל צייט איז נאָר פאַרביי, און דער ניסטער האט דערזען, אַז די מעדינע ווערט פעט זייער, פריער דער עלטסטער, און ער איז שוין מיט שמאַלץ באַוואַקסן, און זיין לייב איז האָריק, און א היפּשער בויך־גוידער הענגט אים שוין פון בויך־אַראפּ, און אויך פון אונטער דער געמבע אַ גוידער, און הענט פעט, און העכער עלנבויגנס פלוסטער, און ליטקעס געדראָלן, און ער גלאַנצט און ער שוויצט פון פעט באַשטענדיק, און אויך אלע איבעריקע אַזוי, און דאס פעטס גייט זיי אונטערן האַרצן אונטער, און זיי סאָפּען און, ווי גענז געשטאָפּטע, קאָנען זיך ניט אָפּסאַפּען...

און ער האָט ווייטער געזען, ווי אָפט, און ווען אַ מעדינע־מאַן, אָדער אַ מעדינע־ווייב קומט דאָס פעטס אונטערן האַרצן, שפּיליען זיי דאס גלעזערנע קנעפּעלע פון נאָפּל אָפּ, און אַנדערע און אייגענע ברענגען זיי א קריגל דעמאָלט, מע שטעלט עס אונטערן בויך אונטער, און מע לאָזט אין קריגל א היפּש ביסל כיילעוו און שמאַלץ זיך אָפּצאַפּן. און דאָס קריגל ווערט פול, און דעם פעט־כוילע ווערט גרינגער, און היינט שטעלט איינער דעם צווייטן אַ קריגל אונטער, און מאָרגן צאַלט דער צווייטער אָפּ און שטעלט דעם ערשטן אונטער.

און די מעדינע האָט פיל פעטס און פיל כיילעוו געקריגן, און נישט געוואוסט, וואָס צו טאָן מיט דעם, און גאַנצע בערג האבן זיך אָנגעקליבן און מע האָט זיי ניט געהאַט וואוהין אַהינצוטאָן, און ביז לעסאָף, און מע האָט זיך דערטראַכט און מע האָט פון כיילעוו גענומען ליכט מאַכן און אין די קעלערס אַף טרוקענען זיי אופגעהאַנגען, און מייז זאָלן וואָס צו גאַנווענען האָבן און זיי זאָלן אין די הייזער ניט קומען.

און מייז האָבן זיך נישט אָפּגעזאגט, און מייז האבן געגאַנוועט, און אויך מייז זיינען פעט געוואָרן, און געמערט און געפּרוכפּערט, און אַזוי־פיל געוואָרן, און אַזוי גרויס אין צאָל, און די מעדינע האָט זיי שוין מער אַזויפיל פעטס ניט געקאנט צושטעלן, און די ליכט פון קעלערס זיינען זיי שוין נישט גענוג געווען, און מייז האָבן גענומען אין די הייזער גיין, און אלץ, וואָס זיי האבן געפונען, האָבן זיי אופגעפרעסן, און וואָס נישט געפונען, האבן זיי אופגעזוכט און ס'איז זיי אַלץ קאַרג געווען, און ביז לעסאָף, און די מייז האָבן די מאַנטבלען פון די ווייבערס בעטן אַרויסגעטריבן און מיט די ווייבער געוואוינט און זייערע קינדער געריזעט.

און אין דער מעדינע איז אַ בעהאָלע געוואָרן, און דער ניסטער האט דאָס געשריי געהערט און אַ שטיק צייט האָט ער זיך ניטוויסנדיק געמאַכט. און אַף אַ בוידעם האט ער זיך אָפּגעזונדערט און ער האט ליכט געברענט, און מיט א לעך האָט ער זיך געכאַווערט און דער לעך פלעג אים באַדינען, און צו דער מעדינע, און וואס א ו נ ט ע ר ן בוידעם טוט זיך, האָט קיין אינטערעס ניט געהאט, און זיין אייזל האט זיך נערונג געפונען און האָט זיך אַליין אין די מעדינעס פעלדער געפּאַשעט, און דעם ניסטער איז אַלציינס געווען, צי די מעדינע פעט, צי די מייז געדראָלן.

און אַז ער איז איינמאל פון בוידעם אַראפּ און צום עלטסטן געקומען און דערזען, אַז איינע א ברוסט אַ פּעטע איז בײַ אים פון מייז צעריזעט, און אַ בלוטיקע וואונד איז דאָרט, און דער עלטסטער קאָן זיך ניט העלפן און ער שטייט נאָר שמאַלציק און גיסט מיט טרערן פון שמאלץ, איז אים ניט גוט געוואָרן, און ער האט זיך צום עלטסטן אַפילע מיט קיין וואָרט ניט געווענדט און גלייך פון אים און פון זיין וואונד, ווי פון א נעווילע, זיך אָפּגעקערעוועט.

און אין אַ שיינעם טאָג, נאָכדעם ווי ער האָט א שטיק צייט אַזוי אַפּן בוידעם אָפּגעלעבט, אַז ער איז אַראָפּגעגאַן און דערזען, אַז זיין אייזל האָט נאָך אַ פּעטע פּאַשע דעמאָלט זיך אומגעקערט און אין שטאָט אַריין געקומען, און מעדינע־לייט האָבן דאס דערזעען און האבן זיך אַרום אייזל פאַרזאַמלט, און געשריגן האָבן זיי און אַפּן אייזל מיט די פינגער געטייט: און אָט איז עס, און אט, ווער ס'איז אין זייער אומגליק שולדיק, און ווען ניט דאָס אייזל, וואָלטן זיי נאָך ביז איצט גלאז געווען, גלאָז און רואיק, און דאָס אייזל האט זיי אומגליקלעך געמאַכט און צו זייערע ליידנשאַפטן און צו זייערע אַפּעטיטן דער גוירעם געווען, און אַפּעטיטן — צו פעט, און פעט צו מייז, און פון די מייז קאן מען איצט ניט אויסהאַלטן, און שולדיק איז דאָס אייזל און דאָס אייזל דאַרף פאַרשטיינט ווערן.

און אַלע האבן שטיינער געכאַפּט, און אַלע האבן געווארפן, און אייזל — אומבאַהאלפן: און אַ שטיין אין בויך, אַ שטיין אין קאָפּ, און נאך שטיינער, און האָגל פון שטיינער, און דאס אייזל האט באַלד די פיס אויסגעצויגן און טויט ליגן געבליבן.

און נאָכן אייזלס טויט האבן די מעדינע־לייט אליין דעם ניסטער דערזעען, און אויך אַף אים האבן זיי קוילעס אופגעהויבן און אנטקעגן אים אַ ליאַרעם געמאַכט, און: אָט איז דער, וואָס איז נאך מער שולדיק, ווייל ער האָט דאָס אייזל געבראַכט, און אים איז דער ערשטער שטיין געקומען און ער האט דער ערשטער באַדארפט פארשטיינט ווערן.

און צעקאַעסטע פענעמער האבן זיך צו אים געווענדט, און אויגן זיינען מיט רעציכע אף אים אנגעשטעלט געוואָרן, און געזעען האָט ער, אַז אט און אָט באַלד, און די מעדינע־לייט וועלן צום אייזלס נעווילע לויפן, פונדאָרט די שטיינער, וואָס זיי האבן אין אייזל געווארפן, אופהויבן און

אין אים וואַרפן, און אויך מיט אים, ווי מיטן אייזל, און אַ רעגע איז דערצו אָפּגעגאן, און באַלד וואלט דאס טאַקע געווען געשען.

און דער ניסטער האָט זיך רואיק געהאלטן, און טויט איז טויט, האט ער זיך געטראַכט, און ער האָט פאַרן טויט נאָר די אויגן אַף צו פאַר זיך אופגעהויבן און ווי אין דער ווייטקייט א קוק געטאן, גלייך ער האט עמעצן אָנקומען און באַוויזן־זיך דערזען פונם ווייטקייט.

און ווירקלעך, און באַלד האט זיך פון דער צווייטער זייט מעדינע אַ מענטש באַוויזן, א באַהאַנגענער און א פול געפּאַקטער, מיט כאַפּ־שטייגלעך און מיט דראָט־נעצן, און מיט סאַם־פלעשלעך, געלע און גרינע און קאָלירן פאַרשיידענע, און ער האט אַף זיין סכוירע אופגערופן, און — א מויזן־פאַנגער איז ער, און ער קומט אין דער רעכטער צייט טאָמער, און אז ער איז געקומען, מיסטאַם נויטיקט זיך אין אים די מעדינע, און זאָל מען אים דערלויבן, און ער וויל גלייך צו זיין אַרבעט צוטרעטן.

און די מעדינע־לייט האבן גלייך אינם ניסטער פארגעסן, און באַלד האָט מען דעם מויזן־פאַנגער מיט גרויס קאָוועד אופגענומען, אין א שטוב אים אָפּגעפירט, און אַ גראָמע — פאַר אים און זיינע כאַפּ־שטייגלעך.

און דער מויזן־פאַנגער האט ניט געזאָמט, און גלייך זיינע שטייגלעך און דראָטן־נעצן צעשטעלט, און פון די פלעשלעך אַף פעטס געגאָסן און אין די קעלערס געטראָגן, און אין אַלע לעכער פון די הייזער זיי פאַרשטעקט, און דער ניסטער איז אַזוי אַרום פון די מעדינע־לייטס קאַעס אויסגעלייזט געוואָרן, ווייל דעם מויזן־פאַנגערס טרופע האָט געווירקט, און אַף מארגן שוין אינדערפרי האָבן אלע מעדינע־לייט גלייך זייער ווירקונג ארויסגעזען, ווייל אין יעדער כאַפּ־שטייגל איז אינדערפרי שוין איינע אַ מויז געווען, און אין אַנדערע אַפילע מער ווי איינע, און אין דראָטן־נעצן האָבן זיך מייז ווי קעלבער געוואָרפן, און אונטער די דילן שוין שטיל, און קיין איין קינד איז פאַר דער נאַכט ניט געשעדיקט געוואָרן, קיין איין מאַן פון בעט ניט אַרויסגעטריבן געוואָרן, און אַליין דער עלטסטער פון די מעדינע־לייט האָט אינדערפרי מיט זיין פאָנעם געשיינט, און זיין אפגעריזעטע ברוסט האט זיך אים שוין פאַרהיילן גענומען.

און נאָך אַ טאג, און נאך אַ טאג, און די מעדינע האט אפּגעאָטעמט און פון די מייז זיך באַפרייט, און ביז אין א טאג איינעם, און אין אַלע

כאַפּ־שטייגלעך זיינען שוין קיין מייז געווען, און נאָר אין איינעם אַ שטייגל איינע נאָר אַ מויז, אַ לעצט־פאַרבליבענע, און יענע האָט שוין דער מויזן־פאַנגער זיך אַף אָנדענק געלאָזט, און ער האָט זי צו זיך אַהיים גענומען.

און מער האָט דער מויזן־פאַנגער ניט צו טאָן געהאַט, און אויך דער ניסטער ניט צו טאָן, און ביידע האָבן זיי זיך באַפריינדעט, און אויך דער לעך, דעם ניסטערס דינער, מיט דער מויזן־פאַנגערס מויז דאַן פריינט. און די מעדינע ווידער מעדינע, און פעט ווידער פעט, און באַ די מעדינע־לייט זיינען די בייכער געוואַקסן ווידער, און ווידער האָט איינער דעם אַנדערן שוין קווערטלעך אַף פעטס און כיילעוו צו צאַפּן אונטערגעשטעלט.

און ווייטער בלייבן האָט דאָרט קיין זינען ניט געהאַט, ווייל די געשיכטע וואָלט זיך אויך ווייטער און נאָכאַמאָל געווען איבערגעכאַזערט: מויזן־פאַנגער, מייז, פעטס און ניסטער; ניסטער, פעטס, מייז און מויזן־פאַנגער. און דער ניסטער האָט דערום באַשלאָסן די מעדינע פאַרלאָזן, און אויך מויזן־פאַנגער מיט אים.

און דער ניסטער האָט זיין דינער דעם לעך מיטגענומען, און דער מויזן־פאַנגער די מויז, וואָס אַף אָנדענק. און זיי זיינען אַוועקגעגאַנגען, און אַפּן וועג האָבן אַ ליכט מיטגענומען, און באַנאַכט, אַז זיי זיינען אַרויס פון דער מעדינע, און אַלע נאַכט, ווען זיי פלעגן זיך אין פעלד און אַף אָפּרוען און איבערנעכטיקן אָפּשטעלן, פלעגן זיי זי אָנצונדן און באַ איר שיין זייער אָוונט־ברויט עסן און זייער־אַף־מאָרגן־ווייטער־אין־וועג־זיך־צוגרייטן באַלויכטן: דאָס עסן געקאָכט און זייערע קליידער און שיך פאַריכט און אַלץ, וואָס ס'צערייסט זיך און מע מוז פאַרנייען אין וועג.

און דער לעך האָט צו באַדינען נישט געהאַט, ווייל אין וועג און אין פעלד זיינען די דינער־פליכטן ווייניק, און פיל צייט איז באַם לעך געווען, און ווען דער ניסטער מיטן מויזן־פאַנגער פלעגן נאָך דער אָוונט־סודע אליין בלייבן און זייער ארבעט טאָן, פלעג זיך דער לעך ארויסרוקן און שטיל נישט בלייבן, און צו דער מויז האָט ער זיך געשאַדכנט, און ער פלעג צו איר פאַרגיין ביגנייווע, און צו איר כניפע־רייד ריידן און באַכעריש־לעצישע שטיק איר פראַווען.

און דער מויזן־פאַנגער האָט דאָס באַמערקט, און האָט דאָס נישט געוואָלט ליידן, ווייל די מויז איז נאָך יונג געווען, און דער לעך שוין א גרויסער, און די מויז האָט נאָך צייט, האָט ער זיך געזאָגט, און דער לעך, נישקאָשע, קאָן נאָך וואַרטן.

און דער לעך האָט זיך אַלץ צו דער מויז געגאַנוועט, און דער מויזן־פאַנגער פלעג אים היטן און אַף זיין גנייווע לאָקערן, און טאָמעד, און אין דער רעכטער צייט, און ווען די ליבע איז שוין נאָענט געווען, פלעג דער מויזן־פאַנגער אָנקומען און זיי אינמיטן איבערגעשלאָגן, און דער לעך האָט גאָרניט ניט געפּועלט, און פון דער ליבע איז גאָרניט ניט אַרויס, און מויז איז אַ מיידל געבליבן, און לעך א באָכער.

אָבער פון נאָענט זיין פון לעך צו מויז (ווייל אַמאָל פלעג זיך אים דאָך איינגעבן און אין איר זיך א רייב טאָן) איז עפּעס יאָ א ליבע ארויס, נאָר נישט אַליין צווישן לעך און מויז, נאָר צווישן א פלוי גאָר, וואָס האָט זיך אין לעצס שוואַרצער פעל געהאַלטן, און צווישן אַ וואַנץ, וואָס אין דער מויזס געלער פעל...

און די פלוי איז פון לעך צו מויז געשפּרונגען, און דאָרט זיין געליבטע וואַנץ געטראָפן, און וואָס צווישן די צוויי שראַצימלעך איז פאָרגעקומען, ווייסט ניט קיינער, און ווי אַזוי זיי האָבן זיך נישט מין מיט מין געפּאָרט, איז קיינער נישט געווען דערביי, מע ווייסט נאָר, אַז זיי האָבן זיך געליבט און געפּאָרט, געפּאָרט און זייער ליבע איז מיט פּרוכט געבענטשט געוואָרן, און א דריט מין, א האלב־פלוי און אַ האַלב־וואַנץ, איז פון זייער דיך ארויס, און דאָס קינד איז פון פאָטער און מוטער מיט צוויי בראָכעס געבענטשט געוואָרן — מיט שפּרינגען און מיט בייסן קאָנען — און דאָס קינד האָט דעם פאָטער ליב געהאַט און איז פון מוטער צום פאטער געשפּרונגען, און דער לעך, דעם פאָטערס, האָט אַ פולע פעל פון דעם געהאַט, און לאָמיר דאָס פארגעדענקען.

און אין א צייט אַרום, אַז דער ניסטער מיטן מויזן־פאַנגער האָבן זיך אַ שטיק צייט אינאיינעם געהאַלטן, און דערנאָך זיך צעגאַן, און דער ניסטער האָט זיך זיינע גענג געהאַט און אין פאַרשיידענע מעדינעס אַן אַריינגייער און אַן ארויסגייער געווען, ווייל דער ניסטער האָט אויך פארשיידענע צילן און פארשיידענע באַרופן געהאַט. און דער מויזן־פאנגער נאָר איין בארוף — מייז צו פאַנגען, — האָבן זיי זיך

צעשיידט, און דער לעך איז באם ניסטער געבליבן, און מויז באם מויזן־פאנגער.

און דער ניסטער האָט זיך מיטן לעך אומגעשלעפּט, און וואו ער איז געגאנגען, איז אים יענער נאָכגעגאַנגען, און באַטאָג האָט אים דער ניסטער אף א קייט געהאַלטן, און אפדערנאַכט, און אַז ער פלעג מיט אים אף נאַכטלעגער און אף רו קומען, פלעג אים אָפּבינדן און פון דער קייט פריי לאָזן, און שפייזן האָט אים דער ניסטער באַדארפט, און אָפט האָט אַליין ניט געהאַט גאָרניט, און דער לעך פלעג בא דער טיר און אין אַ ווינקל וואָיען, עסן בעטן און ציין שטשירען און דער ניסטער האָט ניט געהאַט, און זיינע אייגענע ציין האָבן אים פון ווייסקייט און בלאַסקייט געבלאַנקט, און ער האָט אליין ניט צום עסן.

און דער לעך פלעג אין זיין פעל זוכן און פליי געפונען, און קנאַקן פלעג זיי מיט די ציין און לאַכן קנאקנדיק, און אז ער האָט זיך מיט זיי אָנגעגעסן, און אַז א טאָג און צוויי זיינען אוועק און דאס איז זיין איינציק מאַיכל געווען, פלעג ער ווייטער קנאקן, אָבער שוין נישט לאַכן, נאָר ווייגען בעאייסן קנאַקן.

און א צאער איז אַף אים געווען, און נישט צוזען האָט דער ניסטער דעם לעצס יעסורים געקאָנט, און אַמאָל פלעג ער אים טרייסטן, און אַמאָל אויך שלאָגן, און דער לעך פלעג סאַי די טרייסט, סאַי די קלעפּ מיט געוויינען באַוויינען, ווייל עסן האָט ער געוואָלט, און עסן איז אויסער פליי, נישט געווען גאָרניט.

און אויסער ניט עסן, האָבן אים די פליי נאָך געביסן, און פונם בייסן איז ער פון פאָנעם אַראָפּ און זיין פעל האט ער זיך צעקראַצט, און דאַר און קוואַר און פול מיט וואונדן, און ס'איז אים ניט געווען צו דערקענען... און נאָכן קנאַקן און לאַכן פון די פליי, און נאָכן קנאַקן און ווייגען פון זיי, און נאָכדעם, אַז זיי האָבן געביסן און די הויט צעריסן דעם לעך, האָט דער ניסטער דערזעען, אַז דער לעך הויבט אָן ביסלעכווייז אויך דעם זיגען צו פאַרלירן: און די אויגן זיינען אים פארויטלט און פאַרהייטלט וואונדיק און אַ שטיל מעשוגאַעס קוקט פון זיי, און אַז אין אַ שיינעם טאָג, אָדער נאכט, און ס'קאָן אן אומגליק געשען, און דער לעך וועט עפּעס צאָרעס זיך אָדער אנדערע אָנטאָן.

און טאַקע, און ווען איינמאָל א באנאַכט איז דער ניסטער אף זיין געלעגער געלעגן און דאָס ליכט שוין אויסגעלאָשן, האָט ער פלוצים פון לעצס ווינקל עפּעס זיך באָרבלען און קלינגען דערהערט, ווי עפּעס אַ קערפּער פון אַ קייט רייסט זיך און ראַנגלט זיך.

און דער ניסטער האָט אַפגיך ליכט געמאַכט און געזעען: דער לעך האָט זיך נאָרוואָס אַף אַ קייט אופגעהאַנגען, און ער לעבט נאָך און מיט די פיס און די טלאָען דריגעט, און צונג ארויס, און אויגן פון די לעכער, און ער האָט זיך דערשראָקן און ער האָט געאיילט, איז צום לעך צו און אים אונטערגעהויבן, אים פון דער קייט אַראָפּגענומען, מיט וואַסער אָפּגעגאָסן, אים צום לעבן אומגעקערט און געשטאַנען איבער אים און אים באדויערט.

און אַז דער לעך איז צו זיך געקומען און די אויגן מיט פאַרשטאַנד שוין, אָבער נידערגעשלאָגן און געבעטפול צום ניסטער געווענדט, און ווי אף ברויט און אף „ווייטער וואָס" געפרעגט, האָט אים דער ניסטער גאָרניט ענטפערן געקאָנט, אויסער דעם, ער זאָל גיין און רו געפינען, וואו ער וועט געפינען, ווייל ווי ער זעט, איז פאַרן ניסטער קיין ברויט ניטאָ אין די מעדינעס, נישט פאַר אים אַליין, אוביפראט נישט פאַר זיין דינער, און אין איינער האָט מען אים זיין אייזל פאַרשטיינט, און אין אנדערע וויל מען אים ניט שפייזן, און זאָל ער גיין, און ער איז פריי, און זאָל אים זיין וועג, און שוין מער, ווי ביז אַהער, באגליקן...

און דער לעך איז אוועקגעגאנגען און איז נאָך לאַנג גיין לעסאָף אין לייצים־געביט אָנגעקומען, און לייצים האָבן זיין אויסזען דערזעען, און אַ צאער איז זיי געווען אף זייער ברודער, און זיי האָבן אַלץ, וואָס זיי האָבן געקאָנט, פאַר אים געטאָן—עסן, טרינקען אים דערלאַנגט, און ער האָט זיך באַ זיי פאַריכט, און הויט און פלייש אף זיך גענומען, און איז צוריק לעך צווישן לייצים געוואָרן. און פארן צאער, וואָס ער האָט געהאַט, האָבן אים די ברידער איצט געליבט און אים באגוטיקט, ז.ון דער געליבטסטער איז ער באַ זיי געווען, און מע האָט אים געהיט ז.ון געקעכלט, און אַלע האָבן זיך צו אים באַזונדערס נאָענט געפילט, ז.ון אַלע האָבן זיך אין זיין פעל געריבן...

און אויך די פלוי פון לעך האָט זיך גוט געפילט, און אויך זי איז פון איין לעצס פעל צום אנדערן געשפּרינגען, און אַ גוטן טאָג האָט זי

געלעבט, און אין אַנדערע פעלן האָט זיך נאָך פליי געפונען, און זי האָט פאַרבראַכט פריילעך, און געמערט זיך און געפרוכפערט, און פון דער איינער פלוי זיינען פיל אַרויסגעקומען.

און אַזוי ווי די איינע פלוי האָט דאָך אין שלעכטע צייטן דעם לעצט בלוט געזויגן, און אַלץ, וואָס אין ז י י ן בלוט, איז צו א י ר אין בלוט איבערגעגאַן, און דעמאָלט, ווען ער האָט אין צאַער געלאַכט, האָט זי מיטגעלאַכט, ווען געוויינט — מיטגעוויינט, און אַז ער האָט שוין באַ מעשוגאַעס געהאַלטן און זיך דאָס לעבן נעמען געוואָלט, האָט אויך די פלוי דערביי געהאַלטן און אויך זי דאָסזעלבע, און אַזוי, אז דעם לעצט איי׳גנשאפטן זיינען דער פלויס געוואָרן, און זי האָט דערום אַלעמען, מיט וועמען זי איז אין באַריר געקומען, אָנגעשטעקט, און אַז זי איז זיך מיט אַנדערע צונויפגעקומען, מיט זיי זיך געפּאָרט און נייע דוירעס מיט זיי אופגעשטעלט, האָט זי אויך אירע קינדער אירע אייגנשאַפטן יאַר־שענען געמאַכט, און אויך אין זייערע אָדערן דעם לעצס בלוט פליסן געלאָזט.

אָבער די לייצים אליין האָבן דער פלויס אייגנשאַפטן נישט געשאָדט, ווייל זיי זיינען צו זיי צוגעוואוינט געווען, און אין זייערע בלוטן האָבן, ווייזט אויס, אויך עפּעס א מין קעגן־בלוט געהאַט, און די אייגנשאַפטן האָבן נאָר אף פ ר ע מ ד ע בלוטן געוואַרט, און ווען זיי וואָלטן אין מענטש־לעך בלוט געקומען, וואָלטן זיי דעם מענטשן גרויסע צאָרעס אָנגעטאָן און דער מענטש וואָלט דאָסזעלבע, וואָס דער לעץ האָט אין זיין צאַער־צייט און אין זיין הונגער נויט געליטן, געמוזט דורכליידן, און אויך ווי ער דעמאָלט, לאַכן און וויינען, וויינען און טרויעריק ווערן, און לעסאָף זיך דאס לעבן מוזן נעמען.

זיינען אָבער די פליי פון מענטשן ווייט געווען, ווייל ווער האָט דען צוטאָן מיט זיי, ווער מיט זיי וואָס פאַר מאַגע־מאַסע און וועמען האבן זיי דען דערום געקענט שאָדטן. און אַזוי וואָלט דאָס טאַקע געווען, און פליי וואָלטן באַ לייצים נאָר געבליבן, און קיינער וואָלט פון זיי קיין אנונג ניט געהאַט און פון זיי נישט געוואוסט גאָרנישט, — ווען ניט... ווען ניט דער מויזן־פאַנגער מיט זיין ס י נ ע צו די לייצים, ווען ניט דער מויזן־פאנגער וואָלט זיין מויזן־פאַרנאָסע ניט געוואָרפן און גאָר פאַר לייצים־פאנגעריי זיך גענומען, ווען ניט ער, און מיר וואָלטן

ווייטער צו דערציילן ניט געהאַט און די מאַיסע וואלט דא אינדערמיט געמוזט איבערגעריסן ווערן...

און ס׳איז אזוי געווען:

און אַז דער ניסטער האט זיך נאכן צעשיידן זיך מיטן מויזן־פאנגער אין איין זייט גענומען, האט זיך דער מויזן־פאַנגער דעמאלט — אין אַ צווייטער. און אויך ער פון מעדינע צו מעדינע, און ווי דער ניסטער מיטן לעץ, אַזוי דער מויזן־פאנגער מיט דער מויז זיינער, און וואו ער איז געקומען, דארט האט ער געפאנגען, און וואו מע האט פון מייז צו ליידן געהאַט, האט ער באפרייט פון ליידן. און קיין מייז, פארשטענדלעך, זיינען באַם מויזן־פאַנגער קיין כידושים נישט געווען, ווייל פאַר זיין לעבן האט ער זיך גענוג מיט זיי אנגעזען, און אויך אַ היפשע צאל פון זיי אומגעבראַכט, און דאך, און אַ כידעש איז, וואס מיט דער מויז, וואס ער האט פון דער גלאָז־מעדינע מיט זיך מיטגעהאַט, האט זיך ווי מיט י א א כידעש ארומגעפירט, און האט זי אפגעהיט און ווי אַ פאטער מיט אַ טאכטער געווען, און זי געקעכלט און זי געשפייזט מיטן בעסטן, און וואס ער האט נאר פון גוטס באַקומען, האט זיך געטיילט מיט איר, און אין שלעכטע צייטן האט דעם לעצטן ביסן פון זיין אייגן מויל אפגעריסן און איר אפגעגעבן, און אין גוטע — ווען ער האט זיס און צוקער געהאַט, האט ער מיט זיס און צוקער זי געהאדעוועט.

און טייער איז זי אים געווען. און באַטאָג, און ווען ער איז צו דער ארבעט אוועקגעגאן, האט ער קיינמאל אָן עסן זי ניט געלאזט, און באַ־נאכט, אַז ער פלעג אהיים קומען, פלעג ער א ליכט אנצונדן, און בא דער ליכט מיט איר פארברענגען, זען, וואס איז איר פאַרן טאג צוגעע־קומען, צי זי איז גרעבער און גלאַטער געוואָרן, צי איר הויט גלאנצט, און מיט אירע ציין און נעגל, ווי האַלט עס.

און, וואונדערלעך, וואָס נישט געקוקט אַף דער גאַנצער ליבע, און פאָטערלעכער באַציאונג, וואָס דער מויזן־פאַנגער האט צו איר אַרויסגע־וויזן, האָט די מויז זיך דאָך צו אים עפּעס ווי פרעמד געהאַלטן, און אַז ער האָט צו איר גענענט, האָט זי זיך, ווי אַלע מייז, פאַר אים אַ דער־שרעק געטאָן; אַז ער האָט צו איר אַ האַנט אויסגעשטרעקט, האָט זי זיך אַ וואָרף געטאָן; ווען עסן און טרינקען געגעבן — דאָסזעלביקע, און די מויז, האָט דער מויזן־פאַנגער באַמערקט, איז אומעטיק טאָמעד, און פון

זינט ער איז זיך מיטן ניסטער און מיט זיין לעץ צעגאַנגען, ליידט זי און זי בענקט, און זי ליגט אין שטייגל שטענדיק אין אַ ווינקל פאַרשטעקט, און אַלע פריידן, וואָס ער פאַרשאַפט איר, זיינען איר קיין פריידן ניט, אַלע שפייזן, וואָס ער דערלאַנגט איר, גייען איר ווי ניט אָן, און זי וואַרפט זיך אָפּ פון זיי, און אָפּט, און ווען ער פלעג אַפדערנאַכט אַהיים קומען, און צו דער מויז אַ קוק טאָן, זעען, צי זי האָט באַטאָג געגעסן, און וואָס אַף נאַכט פעלט איר, האָט ער געזעען, אַז זי האָט גאָרניט ניט געגעסן, און אַז צו אַלעמען, וואָס ער האָט איר אַפן טאָג געלאָזט, האָט זי זיך ניט צוגערירט אַפילע...

און דער מויזן־פאַנגער האָט די סיבע געזוכט, און לעסאָף זיך אַף איר אָנגעשלאָגן. ווייל איינמאָל, ווען ער האָט זיך מיט איר אַף אַ לייצים־בוידעם באַזעצט, און ווי נאָר אין דעם ערשטן אָוונט שוין, ווען די מויז האָט דעם ערשטן לייצים־שורי דערהערט, און פון צווישן די בוידעם־באַלקאַנעס אַראָפּ דעם ערשטן געלויף און גערודער זייערן, אַזוי איז זי אופגעשפרונגען, האָט אופגעצאַפּלט און די אויערן און דאס געהער אָנגעשטעלט... און די אויגן האבן זיך באַ איר צעפינקלט, און איבערן לייב, האט ער געזען, איז איר אַ פרייד און ווי אַ ליכט־שטראָם דורכגעגאַנגען און איר הויט האָט מיט פייערלעך געשפריצט, און הערעלעך — אָנגעשפיזלט און זיך אופגעשטעלט.

האָט ער פאַרשטאַנען, און בייז איז ער געוואָרן, און נישט אַף דער מויז און בישט אַף דער טאָכטער, זיין בייז, נאָר אַף די לייצים און אַף די שלעק די וויסטע, וואָס „וואָס האָט זי אין זיי געפונען, און דערזעען", וואָס קער זי זיך אָן מיט זיי, און ווי קאָן מען זיך גאָר אין זיי פאַרליבן?.. און וואָס הייסט עס, זי קערעוועט זיך פון איר פאָטער און שפייזער אָפּ, און מיט איר געדאַנק און זינען באַ די לייזיקע לייצים שטענדיק...

האָט עס אים פאַרדראָסן. און שוין אין דער ערשטער נאַכט, און דער מויזן־פאַנגער האָט וועגן זיך און וועגן זיין מויזן־טאָכטער די לייצים צואוויסן געגעבן, און זיין טיר אַפן בוידעם אַרוף האָט ער אָפן געלאָזט... און אַז די לייצים האָבן זיין שטוב־ליכט פריער דערזען, דערנאָך זייער שאָכן און די מויז, וואָס באַם שאָכן, און אַלע האָבן צו איר געגלוסט, און אַלע זיי האט דער מויזן־פאַנגער צו דער טיר צוגעלאָזט, און אַלע

האָבן זיי זיך באַ דער טיר פאַרזאַמלט און זיך געשטופּט, און איינער איבערן אַנדערנס אַקסל אַריבערגעקוקט, און זיך געשושקעט, און זיך געאייצעט, און אויסגעוואַרט, און ביז דער מויזן־פאַנגער וועט דאָס ליכט אויסלעשן און זיך שלאָפן לייגן, און עפשער וועט ער די טיר צומאַכן פאַרגעסן, און לייצים ווייסן שוין, און לייצים וועלן אַריין, און וועמען דאָס ערשטע גליק וועט טרעפן, וועט דער ערשטער זיין, און וועמען דאס צווייטע — איז אויך דאָס צווייטע־גליק, און לעץ און מויז, און די האַנאָע גרויס, און זאָל דער מויזן־פאנגער נאר אנשלאפן ווערן...

און אַזוי איז עס טאַקע געוועזן, און באַלד האָט דער מויזן־פאַנגער דאָס ליכט אויסגעלאשן, און קלוימערשט האָט ער זיך שוין שלאָפן געלייגט, און אף זיין בעט אַרופגעגאַנגען, און די טיר האט ניט פאַרשלאָסן. און באַלד האָבן זיך אין זיין צימער טריט דערהערט, פון טלאָען און פון לייצים־פיס פון גרינגע, און עטלעכע מיטאַמאָל זיינען אַריין, און עטלעכע, האָט ער געהערט, זיינען צו דער מויזס שטייגל צו, און באַלד האָט זיך פונדאַרט א פאָרן־ויך און א עפּעס זיך רודערן דערהערט, און דאָס שטייגל האָט זיך פון אָרט גערירט און די מויז האָט אונטערגעקוויטשעט, און זי האט געפּישטשעט און זיך געשעמט פּישטשענדיק, ווייל פיל העגט מיטאַמאָל האבן זיך צו איר אויסגעשטרעקט, און איר קליין לייבעלע האָט נישט געקלעקט אַלע לייצים זייערע גרויסע באַגערן צו באַפרידיקן.

און דער מויזן־פאַנגער איז שטיל געבליבן און ער האָט דאָס ליבעגעזעמל אויסגעוואַרט, און ביז אַלע האבן זיך באַם שטייגל פאַרזאַמלט, און ביז אלע האבן זיך באַ דער מויז פארגעסן און מיט איר ליבע פאַרגעשעפּטיקט. און דער מויזן־פאַנגער האָט דאָס צוגעקוקט אין דער פינצטער, און זיין אויג האט ער צו דער פינצטערניש צוגעוואוינט, צו זעען, וואו די לייצים געפינען זיך און וואו דאס שטייגל שטייט, און אַז ער וועט אַראַפּ, און אַז ער וועט מיט דער האַק, וואָס ער האט זיך אין בעט און פאַרן שלאפן אָנגעגרייט, האַקן, זאָל ער אין די לייצים נאר טרעפן, און, כאָלילע, ניט אין שטייגל, און, כאָלילע, נישט דער טאָכטער דערלאַנגען...

האָט ער אַזוי אויסגעוואַרט און אַלץ צוגעקוקט, און שטילערהייט איז ער דערנאָך פון בעט אַראָפּ, און די האַק האָט אים געדינט, און קעפּ האָבן

געטרישטשעט און רוקנס געקראַכט, און מער געפּלעטע ווי גאַנצע, איז איבערגעבליבן, און ווער ס'האָט זיך ראַטעווען געקאָנט און אַרויס, איז אַרויס, און ווער נישט, האָט שוין נ י ש ט געקאָנט, און מע האָט אים שוין געמוזט אַ ר ו י ס ט ר אָ ג ן...

און די גאַנצע נאַכט דערנאָך האָבן זיך די לייצים איבערגעבליבענע מיט די טויטע געפּאָרעט, און אינדערפרי זיינען פיל האַריגע־סימאָנים לעבן שטייגל געבליבן, און די מויז שטאַרק טרויעריק, און מויזן־פאַנגער האָט נישט געקוקט אַף איר, און בייז איז ער אַף איר געווען און אַף איר האַס געטראָגן, און מער, ווי אַף דער מויז זיין האַס, אַף די לייצים בייז.

און גלייך און אין יענעם טאָג האָט ער זיך פון יענעם בוידעם אַרויסגעצויגן און אין אַן אַנדערן געקומען, און אויך אין אַנדערן דאָסועלבע, און אויך דאָרט האָט זיך די געשיכטע איבערגעכאַזערט: באַנאַכט, און די טיר אָפן און די לייצים דורך דער טיר, און מויז פּישטשעט, און לייצים באַלאַגערן און קנאַפּן זי, און מויזן־פאַנגער מיט דער האַק, און ער האַרגעט און ער פּלעט, און אַף מאָרגן, און האַריגע־ און טויט־סימאָנים נאָכן פּלעטן.

און דעם מויזן־פאַנגער איז שלעכט געוואָרן, און ער האָט זיך פון זיין פּאַרנאָסע אַרויסגעשלאָגן, ווייל אַלע מאָל האָט ער זיך פון בוידעם אַף בוידעם געקליבן, און נעכט איז ער נישט געשלאָפן און אויך די טעג האָט ער נישט גערוט, און פריער האָט ער נאָר פאַר לייצים געציטערט, און איצט האָט זיך פאַר יעזן שאָטן שוין געשראָקן, און אָפּט און אינמיטן זיין אַרבעט באַטאָג, פלעג זיך אין דער מויז און אין זיין טאָכטער דערמאָנען, און אַז זי איז אַליין און קיינער גיט אַף איר נישט אַכטונג אינדערהיים, און מעגלעך וואָס, מעגלעך ווען, און עפּשער טרעפט זיך עפּעס, און עפּשער שאַרט זיך צו איר אויך באַטאָג עפּעס אַ שלאַק אונטער.

און ער פלעג אַהיים קומען, און אינדערהיים איז נישט געווען גאָרנישט און גאָרנישט נישט האָט זיך ניט געטראָפן, און דער מויזן־פאַנגער האָט דערווייל די אַרבעט פאַרלוירן, און אין דער מעדינע, וואו ער איז געווען, האָט מען אין זיין קויעך און אין זיין קענטעניש און אין זיין מויזן־פאַנגען־קאָנען גלויבן אויפגעהערט, און מייז האָבן זיך געמערט, און אַנדערע מויזן־פאַנגער האָבן פאַרדינט באַ זיי, און אַנדערע האָבן פון זיין מעלאָכע

שיין פּאַרנאָסע געהאַט, און ער נישט, און ער מיט דער מויז האָבן הונגער געליטן, און ביטערע צייטן זיינען אַף זיי געקומען.

און דער מויזן־פאַנגער האָט דאָך די מויז צו ליבן נישט אויפגעהערט, און פון זיין פּאַרנאָסע אָנווערן האָט ער נישט געטראַכט, און איין טראַכט און איין זאָרג נאָר האָט ער געהאַט, ווי די מויז צו שפּייזן און וואו פאַר דער טאָכטער עסן צוקריגן.

און ער אַליין איז שוין שלינג און שלאַנג אַרומגעגאַנגען, און טאָמעד בלאַס, און טאָמעד סמאַ אים אַף די ליפּן, און פון לעצטן האָט ער אָפּגעשפּאָרט און ער האָט איר געגעבן, און פאַר לעצטן געקויפט און פאַר דער מויז ניט געזשאַלעוועט...

און זאַכן האָבן אים שוין אויסגעפעלט, און פריער איז אים זיין קישן פון אונטער זיין קאָפּ פאַרשוואונדן און דערנאָך אויך דאָס בעט, און דערנאָך דאָס הויז־ראָד, און קיין טישל און קיין בענקל באַטאָג נישט צו זען, און קיין לאָמפּ אַף באַנאַכט נישט אָנצוצינדן, און הויז־באַלעבאַטים האָבן שוין דירע־געלט געמאָנט, און ער האָט פאַר דירע נישט געהאַט.

און אַן אָרעם ביסל בגאָדים זיינען אים נאָך געבליבן, און ער האָט פּאַמעלעכן־פּאַמעלעכן אויך דאָס אָנטאָן פאַרקויפן גענומען, און אין איינעם אַ שיינעם טאָג האָט שוין איינע נאָר די שטיוול געהאַט, און ער — הונגעריק, און מויז האָט זיך אין שטייגל געוואָרפן, און ער האָט מיט די שטיוול גאָרנישט ניט געקאָנט טאָן און אין מאַרק זיי פאַרקויפן טראָגן נישט געקאָנט, ווייל נאַקעט איז ער געווען און ער האָט זיך פאַר מענטשן נישט געקאָנט ווייזן. און אין הויז האָט נאָך יאָ עפּעס מיט די שטיוול טאָן געקאַנט, און ער האָט זיי גענומען און זיי צעטיילט, און איין טאָג האָט דער מויז איין שטיוול געגעבן, און זי האָט אים גערייזשעט, אַ צווייטן טאָג — א צווייטן שטיוול, און אויך דער צווייטער איז אונטער מויזס ציין לעאיבעד געגאַנגען, און שוין, און געענדיקט, און מער האָט ער נישט געהאַט, און א נאַקעטער, און באָרוועסער, און אַ מויז נאָר אַף הויצאָעס...

האָט ער טאַקע געטאָן ווי אַן אָרעמער. און באַנאַכט, און ווען די מעדינע איז געשלאָפן, און שטאָט, וואו ער האָט געוואוינט, האָט הינטער טיר און לאָדן שוין געכראָפּעט, האָט ער דאָס שטייגל מיט דער מויז

גענומען, און אַ נאַקעטער און א באַרוועסער מיט איר אינדרויסן, און קיינער זאָל זיי ניט זען און ניט הערן, אַרויס.

און פון שטאָט האט ער זיך אַרויסגערוקט, און באַטאָג האט ער אין וועלדלעך און אין קוסטעס איבערגעטאָגט, און באַנאַכט איז ער געגאַנגען, און ער האָט יענע מעדינע פאַרלאָזט, און אַזוי פון איין מעדינע אין דער אַנדערער, און אינערגעץ האָט ער בלייבן נישט געקאָנט, און אין קיין איין לאַנד וואָלט מען אים קיין נאַקעטן ווי קיין קלאָרן נישט געוועזן אופגענומען, און ער האָט געזען, אַז אין קיין לענדער האָט ער נישט וואָס צו טאָן, און ער מוז זיך אַן אָרט אויסער לענדער געפינען, און וואו קיין מענטשן וואוינען ניט, און וואו עפשער נאָר לייצים האַלטן זיך, און אַהין, און צום לייצים־געביט האָט ער טאַקע זיינע טריט אָנגעריכט און מיט מויז זיך געלאָזט.

און א טראַכט געטאָן האָט דער מויזן־פאַנגער, אַז גוט טאַקע וואָס צו לייצים־געביט: און אַ האַרץ האָט ער דאָך אַף זיי, ווייל זיי זיינען דאָך אין זיין אומגליק שולדיק, און לייצים שלאָגן קאָן ער דאָך, און ער וועט זען פון זיי אויך עפעס אויסשלאָגן, און עפשער וועלן זיך באַלאָנים געפינען, און עפשער פון זייער הויט, עפשער פון פעל, עפשער פון הערנער, און עפשער פון זייערע טלאָען וועט ער עפעס מאַכן...

און ער איז צו זייער געביט אָנגעקומען, און, זע, און אַ גליק האָט אים געטראָפן, און באַלד האט דאָרט אינמיטן פעלד אַ כורוועלע דערזען, און דאָס כורוועלע קליין און דאס כורוועלע פוסט, אבער מער דאַרף ער נישט.

און באַלד, און אין די ערשטע טעג שוין האָט זיך אַ שטאָטישער שמאַטע־קלייבער מיט זיין פערדל באַוויזן, און דער שמאַטע־קלייבער האט זיך אָפּגעשטעלט און מיט אים אַ שמועס פאַרפירט, „וואָס ער האט צו פאַרקויפן” געפרעגט, און דער מויזן־פאַנגער האָט „גאָרנישט” געזאָגט. און ווייטער האָבן זיי גערעדט, און דער שמאַטע־קלייבער איז פון דער מויז געוואוירע געוואָרן, און אַז זי איז איינע און אַפּן גאַנצן לייצים־געביט, און דער שמאַטע־קלייבער האָט געוואוסט, אַז לייצים זוכן קאַלעס, האָבן ניט און פאַרזיצן, און מויז איז פאַר זיי ווי געוואונטשן זייער, און קיינער וואָלט זיך פון איר ליבע ניט אָפּגעזאָגט, און זיכער, האָט ווייטער דער שמאַטע־קלייבער פאַרזיכערט, און אַז לייצים וועלן

דערהערן און זיי וועלן די מויז אָנשמעקן און זיי וועלן זיך זיכער צו איר שאַדכענען קומען, איז זאָל דער מויזן־פאַנגער זיי לאָזן, און זיי צולאָזן, און „יאָ”, — האָט ער א שמאַטע־קלייבערישן וואונק געטאָן — „און מע קאָן פון זיי פאַרנאָסע האָבן”...

— ווי אַזוי? — האָט באַ אים דער מויזן־פאַנגער געפרעגט.

— אָט אַזוי: — און אין דער מעדינע איז קאַלט און אין שטאָט גייט צו ווינטער און פעל איז טייער און לייצים־פעל איז אויך פעל, און כאָטש אַ געמיינע סכוירע און דאָך אַ סכוירע, און ס'וועט זיין אַ גרויסער נאָכפרעג... איז אָט, און אויב ער באַשטייט, דער מויזן־פאַנגער, זאָל ער זיך דערפאַר נעמען, און שמאַטע־קלייבער וועט אים העלפן: און אָט האט ער צירונג אין בײדל, און רינגלעך און פינגערלעך, אָרעמבענדער, און קרעלן, און ער וועט אים לאָזן און אַף די קאַלע צו באַצירן, און זיכער וועט זי זיי געפעלן, און יאָ — און דאָס איבעריקע, און, וואָס נאָכן־געפעלן נויטיק איז, זאָל דער מויזן־פאַנגער זיך אָנשטויסן און שוין אַליין פאַרשטיין...

און דער מויזן־פאַנגער איז באַשטאַנען, און דער געדאַנק איז אים געפעלן, און די זאַך איז אָפּגעמאַכט געוואָרן, און דער שמאַטע־קלייבער האָט גלייך און אַפּן אָרט שוין דעם ערשטן אַדעראָף געלאָזט, צירונג פאַר דער קאַלע און אַלטע ביינער אַף קאָכן און אַף ריזען, און ער האָט זיך מיטן מויזן־פאַנגער געזעגנט, אַף אין וועג אַוועקצופאָרן, און מיט אַ צוזאָג באַם געזעגענען, אין אַ צייט אַרום פון שטאָט זיך אומקערן און צו זען, וואָס דער מויזן־פאַנגער האָט געמאַכט און געשאַפן פאַר דער צייט.

און דער מויזן־פאַנגער האָט זיך גלייך פאַר דער פאַרנאָסע גענומען, און אין די אַפּדערנאַכטן פלעגט ער אַ לעמפל לאָזן ברענען, ס'זאָל פון כורוועלע די שיין אַף דער ווייטער און פוסטער לייצים־געגנט זיך אָנזעען, און די שיין זאָל רופן, און אַהין כאַסאַנים און לייצים־באָכערים פאַרנאַרן...

און יאָ, און וואָס ווייטער איז געשען, ווייסן מיר פון דער האַקדאָמע שוין:

און דער מויזן־פאַנגער האָט באַנאַכט אַף כאַסאַנים געוואַרט, און באַטאָג אף איבער זייערע פעלצן און פעלן געאַרבעט, געאַרבעט און געטשאָבעט און פעלצלעך און לייבלעך פון זיי געמאַכט.

און אין אַ צייט אַרום, און דער שמאַטע־קלייבער האָט וואָרט געהאַלטן, און ער האָט זיך פֿון וועג און פֿון שטאָט באַוויזן, און ער איז געקומען, און ער האָט ווידער צירונג, און ווי אָפּגערעדט, געבראַכט, און פֿון מויזן־פֿאַנגער אין שטאָט צוריק אַ פּעקל פֿעלצלעך און אַ פּאַק לייבלעך אַוועקגעפֿירט. און די פֿעלצלעך מיט פֿליי, און די לייבלעך מיט די אונז שוין באַוואוסטע, וואָס האָבן אין זייער בלוט די שוין אויבנדערמאָנטע אייגנשאַפֿטן געהאַט... און דער מויזן־פֿאַנגער האָט דאָך נאָר פֿעלצלעך געגייט און לייבלעך באַדאַרפֿט טשאָבען, אָבער די פֿליי פֿון זיי האָט ער ניט דערווייטערט, ווייל ער איז ניט מעכויעוו געווען, און אויך דער שמאַטע־קלייבער האָט זיי אַזוי פֿאַרקויפֿט, און מיט אַלעס דעם, וואָס ס'האָט זיך אין זיי געפֿונען און געהאַלטן, און אויך ער זיי צו לופֿטערן ניט מעכויעוו...

און אין דער מעדינע באַלאַנים, ווייל אין דער מעדינע, ווי געזאָגט, קאַלט, און טאָמעד אַ ווינטער אַ שטאַרקער, און מענטשן האָבן געקויפֿט, און קיינער האָט זיך אַף די האָר און וואָס ס'טוט זיך צווישן די האָר ניט אומגעקוקט, און אַבי וואַרעם, און אַבי גוט, און דערנאָך האָט מען זיך געקראַצט, און באַם קראַצן, ווי געזאָגט, געלאַכט, און נאָכן לאַכן געוויינט, און נאָכן וויינען טרויעריק געוואָרן און זיך אַ מיסע אָנגעטאָן...

און יאָ, און ווי אַלע מענטשן האָבן דאָס לאַכן, וויינען, און וואָס ס'האָט זיי ביז טויט דערפֿירט, דורכגעמאַכט, קען איך ניט דערציילן, ווייל דאָס פּאַפּיר וואָלט זיין קורץ און טינט אַף באַשרייבן — ווייניק, און דערציילן וועל נאָר וועגן דעם ניסטער אַליין, ווי ער א י י נ ע ר האָט דאָס דורכגעמאַכט, און דאַן, און מע וועט שוין אַליין פֿאַרשטיין און אויך אַ פֿאָרשטעלונג האָבן, אַז אויך פֿאַר אַ נ ד ע ר ע און אויך פֿאַר נ י ש ט קיין ניסטערס זיינען די איבערלעבונגען נישט זיס געווען, און די ליידן נישט אַף האָניק־לעקעך געקנעטן...

* * *

יאָ... אָבער פֿאַר אַלעמען: ווי קומט אַ פֿעלצל גאָר צום ניסטער? באַ זיין, ווי געזאָגטער, אָרעמקייט, ווען ער האָט אַזאַ מאַנגל געליטן און אין מאַנגל אַפֿילע קיין דאַרן לעץ נישט געקאָנט אויסהאַלטן און מיטן איינציקן

How Nister got the memo to buy a flea-ridden [illegible] made of dead imp-skin

דינער זיך געמוזט צעשיידן, איז פֿונוואַנען האָט זיך צו אים דאָס רייכקייט גענומען, ווער האָט עס אים געשענקט, אָבער ווער פֿון רייכע איז עס געשטאָרבן און אין אים געדענקט און אין זיין צאַוואָע נישט פֿאַרגעסן?.. ניין, קיינע רייכע זיינען ניט געשטאָרבן, און קיינער האָט אים גאָרנישט אָפּגעשריבן, און אים גאָרנישט ניט יאַרשענען געמאַכט, נאָר די מאַיסע איז אָט וואָס:

און אין ניסטערס צייטן האָט זיך אין הימל אַ שטערן באַוויזן, אַ נישט אָפֿטער גאַסט באַ אונז, און געזאָגט האָט מען, אַז איין מאָל אין זיבעציק, אָדער אין פֿינפֿאונזיבעציק יאָר נאָר באַווייזט ער זיך, שטייט מיט אַ ווייסן עק אַפֿן ווייטן הימל־האָריזאָנט אַ שטיקל צייט נאָר אָפּ און דערנאָך פֿאַרשווינדט...

און ס'איז זומער־צייט געווען. און אין די אָפּדערנאַכטן פֿלעגט מען אים אין אַן עק הימל זען, און דאָס פֿאָלק האָט געקוקט אַף אים און זיך געשראָקן, ווייל דער גאַסט נישט קיין געוואונטער און אין אַלעמענס הערצער האָט ער עפּעס מוירע אָנגעטריבן...

און אייניקע האָבן געזאָגט, אַז ס'איז אַף מילכאָמעס אַ סימען, און די אייניקע זיינען ניט אומגערעכט געווען, און מילכאָמעס זיינען פֿאָרגעקומען און גרויסע בלוט־פֿאַרגיסונגען דערנאָך; און אַנדערע — אַף שלעק און פּוראָניעס, און אויך די אנדערענס פֿאָרויסזאָגונגען איז דערנאָך צו לייקענען נישט געווען: און שלעק האָבן זיך אַף אונז פֿון זעק געשאָטן, און פּוראָניעס — פֿון די מעסטלעך, און אַ וועלט מיט קעפּ זיינען אָנגעבויגן געשטאַנען און מיט אויגן צו דער ערד אַראָפּגעלאָזט, — און נישט געוואוסט פֿאַר וואָס קומט עס זיי...

און דער ניסטער אַליין האָט גאָרנישט ניט געזאָגט, נאָר אַלע אָוונט פֿלעג אַרויסגיין, זיך אַוועקשטעלן און אַפֿן הימל קוקן, און אַז די גאַנצע שטאָט איז שוין געשלאָפֿן, און אַלע שוין אַף די בעטן אופֿגעגאַן, פֿלעגט ער נאָך אַליין מיטן שטערן און מיט זיין ווייטן־אין־עק־הימל־שטיין די גאַנצע נאַכט און ביזקל טאָג אריין פֿאַרברענגען.

און דער שטערן האָט, ווי געזאָגט, אַ קליין שטיקל צייט נאָר באַ אונז זיך באַדאַרפֿט האַלטן און דערנאָך פֿאַרשווינדן, און דעם ניסטער האָט זיך דעמאָלט זייער־זייער געוואָלט מיט אים זיין זיבעציק אָדער פֿינפֿאונזיבעציק־יעריקע ארום־דער־ערד־רייזע מאַכן, אָבער אַרופֿקומען צו

אים האָט ער נישט געקענט, ווייל די הענט צו קורץ, און ער האָט באַדויערט זייער און אַן אומבאַהאָלפענער איז ער געשטאַנען, און ער האָט מער נישט געקאָנט, ווי לאַנג אף אים קוקן, אַהיים נישט גיין און דעם גאַנצן זומער יענעם די נעכט ניט שלאָפן.

און ווי ס׳זעט אויס, האט מען עס באַמערקט אַפן שטערן, אַז פון דער גאַנצער מעדינע איז נאָר עפּעס איינער אַ מענטש א מאָדנער אַזוי שטאַרק פאַרינטערעסירט מיטן שטערן און מע האט אַף אים געקוקט אַפּאָנעם און אים אין אויג געהאַלטן. און, לעסאָף, און שוין אין לעצטן אָוונט, ווען דער שטערן האָט זיך צום לעצטן מאָל באַוויזן, און דאס פאָלק האָט שוין נישט געקוקט, ווייל דאס פאָלק שוין צוגעוואוינט, און אלע שוין געשלאָפן.

האָט דער ניסטער באַמערקט, ווי פלוצים האָט זיך אַפן בלאַסן עק פון שטערן אַ מענטש באַוויזן, און כאָטש הויך זייער, דאָך קלאָר און אָנגעזען, און דער מענטש, ווייזט אויס, איז איצט נאָר אַליין צוליבן ניסטער אַרויסגעגאַן, ווייל אויסער דעם ניסטער, איז ווי געזאָגט, שוין נישט געווען קיינער. און ער האָט אים דערזען, און ער האט צו אים אַראָפּגעשריגן, און אַף אַ הויך קאָל צו אים גערופן:

„און זאָל ער זען, און ער וואַרפט אים אַראָפּ עפּעס, ס׳איז א מאַטבייע און נעטיזנע־געלט פון שטערן... און, עי, און זאָל ער הערן, און זאָל ער זיך דערפאַר עפּעס קויפן"...

און דער מענטש איז נישט געבליבן, און דער ניסטער האט פון יענעם מענטשן אַ מאַטבייע אויפגעהויבן, און ער האָט אף איר געקוקט, און קליין און ווינציק איז זי געווען, און ער איז א פארשעמטער שלאָפן אַוועקגעגאַן.

און דער ניסטער האט די מאַטבייע געהאַט און א צייט זי ניט אויסגעגעבן. נאָר דערנאָך, און אַז ער איז פון לאַנד צו לאַנד געגאַנגען, און לעסאָף אין דעם קאַלטן אָנגעקומען, און ס׳איז צו ווינטער געגאַן און קעלטן האָבן זיך געשטאַרקט, און ער איז גראד אין יענער שטאָט נישט ווייט פון לייצים־געגנט געווען, און וואָס פון דאָרט פלעגט דער שמאַטע־קלייבער די לייצים־פעלצלעך אין שטאָט אַפן מארק ארויספירן און ברענגען, — איז ער איינמאָל אַפן מאַרק געקומען און דעם שמאָטע־קלייבער דערזען, און אז יענער פאַרקויפט און מענטשן קויפן,

און ער האט זיך אין זיין מאַטבייע דערמאָנט, און ער האט אויך געקויפט, און אָנגעטאָן און זיך אָנגעפעלצט און א שטיק צייט דאס פעלצל געטראָגן, און ביז די פלוי האט אים צעביסן, — און דאַן, און אויך דער ניסטער האט זיך געקראַצט און געלאַכט, געלאַכט און געוויינט, און לעסאָף טרויעריק געוואָרן און זיך א מיסע אָנטאָן געוואָלט.

פאַרוואָס געלאַכט? — ווייל דער ניסטער האט באַלד און ווי ער האט זיך נאָר אָנגעהויבן צו קראַצן, זיין לעבן עפּעס גאָר אַף צוריק, אין אַ פאַרקערטער און אין א לאַכנדיקער ריכטונג דערזען, ווי אָט לעמאָשל:

און אט איז ער צו דער מעדינע מיט זיין אייזל אָנגעקומען, און באַם טויער פון דער מעדינע איז א היטער געשטאַנען, און דעם ניסטער האָט ער ניט אַריינגעלאָזט, און דאס אייזל — יאָ. און אז דער ניסטער האָט „פאַרוואָס" געפרעגט, האט דער היטער געענטפערט, אז אין דער מעדינע איז הוילע פלייש און נאַקעט, און אַלע גייען אויסגעטאָן, און אָנטאָן איז אַ ביזאָיען און מענטשלעכע מאַלבושים — א בושע, און א מענטש איז דאָרט נ י ש ט געוואונטשן און אַ אייזל — מאַכטייסע... און דער ניסטער איז אויך דאַר און כראָנדיש, און אין דער מעדינע זיינען די אַפּעטיטן גרויס, און עסן עסט מען פיל, טרינקען טרינקט מען אַסאַך, און שלאָפן טוט מען נאָך מער, און מע פאָרט זיך און מע הערט זיך ניט אוף צו פאָרן און מע ליגט און מע פאַרגעסט אַראָפּצוקריכן, און די מעדינע־לייט קאָנען קיין דאַרע ניט צוזען, ווייל דאַר רופט באַ זיי צאַער אַרויס און ווירקט אף זייערע אַפּעטיטן שלעכט.

אַזוי האט געזאָגט דער היטער, און דער ניסטער האָט ניט געהאט וואָס אָפּצואוועגדן, און בעאיין ברייררע, און ער איז באַשטאַנען, און דאס אייזל איז אריין און ער איז אויסן געבליבן.

און געזען האָט ער מיט זיין אייזלס־אַריינקומען, ווי די שטאָט איז אַ שטאָט, און די גאַסן — גאַסן, און הייזער גרויסע און פענצטערלעך קליינע, און פון איניקע פענצטער קוקן מענטשן ארויס, אָבער פון מערסטן קיינע מענטשן, און די, וואָס קוקן ארויס, זיינען דיק און נאַקעט, און מענער מיט האָר באַוואַקסן, און ווייבער אָן האָר, און צוויי באַ איין פענצטער קענען נישט שטיין, ווייל דאס פענצטער איז צו קליין פאַר זיי, און פארפליישטע זיינען אַלע, און דאס פלייש הענגט אַראָפּ פון זיי, און ברוסטן — יאַטקעס, און קליבעס — בערג, און קעפּ — קליינע, און קאַרקן

quoted by Bechtel

און העלזער — גרויסע, און אויגעלעך באַ זיי טיף און אין שמאַלץ פֿאַרשוואומען און ווי באַ יאַם־כאַזיירים זען אויס.

און דאס אייזל איז ווייטער געגאַנגען און, ווי געזאָגט, האָט באַ אַנדערע פענצטער קיינע מענטשן ניט געזען, און דאס אייזל האָט זיך צו די ווענט צוגעשטעלט און אין יענע פענצטער אַריינגעקוקט, און געזען: די שטיבער פול פלייש און קיין מאַן פון קיין פרוי איז ניט צו אונטערשיידן, און קיין קינד פון קיין גרויסן, און בערג מיט בערג פֿאָרן זיך און ליגן, ליגן און קאָנען ניט אַראָפגיין, און דאָרט, וואו מע פאָרט זיך ניט, ליגט מען אַזוי און מע איז פעט און מע קאָן זיך ניט אופהויבן און מע אָטעמט שווער און אין בייכער קאָכט זיך דאס עסן באַ זיי איבער, און באַם איבערקאָכן לאָזן זיי פעט־כאַזערשע, שלעכטע רייכעס פון זיך הערן, און זיי פאָכן און זיי פראַכן כאַזעריש.

און דאס אייזל איז פון פענצטער צו פענצטער געגאַנגען און אומעטום דאסזעלבע געזען, און אַז עס האט זיך אָנגעזען, האט עס אויך עסן געוואָלט, און עסן האָט מען אין דער מעדינע יענער נישט באַדאַרפט זוכן, ווייל די ערד איז פעט געווען, און אַז מע האָט נאָר די האַנט אַריינגעשטעקט, האָט מען גלייך עפעס גרייטס אַרויסבאַקומען, און אַז מע האָט טרינקען געוואָלט, האבן זיך וואָלקן אראָפגעלאָזט און זיך מעלקן געלאָזט.

און דאָס אייזל איז זאַט געווען, און נאָך דער זעט האָט זיך עס נאָר אַביסל דורכגעשפּאַצירט, און צום עלטסטן פון דער מעדינע, און צו דעם, וואס איז אינדרויסן אַפן הויכן געשטעל געשטאַנען, צוגעגאַנגען, און געזען, אַז אויך דער עלטסטער, ווי זיינע לאַנדסלייט אַלע, און אויך ער גראָב און פול פעטס, און אויך זיינע אויגן כאַזעריש, און אויך ער פראַכט און קאָן זיך ניט אָפעטעמען און שלעכטע רייכעס פון זיין לייב און אַף דער גאַנצער מעדינע צעטראָגן זיך.

און דאָס אייזל האָט איבערגענעכטיקט, און אַ טאָג, און צוויי, און אַלע טאָג פלעגט צום עלטסטנס געשטעל קומען, און זען, אַז סאַי ער, סאַי די מעדינע־לייט האַלטן אין איין גראָב־און גרויס ווערן און אַלץ מער און מער און ווייטער און ווייטער פלייש אף זיך נעמען, און באַ אַלע זייענען די קני שוין שוואַך, באַ אַלע די בייכער ברוכיק און פאַרן פלייש ווייניק, און זיי ליגן שוין אַלע און קיינער קאָן זיך אַף די פיס ניט שטעלן.

און אַז עמעצער ווייל פון שטוב אַרויס, איז אים די טיר שוין צו ענג, און אַז אַלע ווילן אַרויס, וואָלט מען שוין די ווענט באַדאַרפט צענעמען, אָבער קיין קויעך האָבן זיי נישט, און ווענט זיינען ווענט, און טירן — טירן, און אַלע בלייבן אינעווייניק, און די שטיבער זיינען שוין מיט פלייש איבערפולט און פונם פלייש איז קיין אויסגאַנג ניטאָ, און זיי וויינען אַלע און. אַלע פילן, אַז זיי ווערן דערשטיקט, און קיינער פון דער מעדינע איז אַף העלפן ניט פאַראַנען, ווייל אַלע גלייך און אַלע איבערגעלאָדן, און קיין איינער פונם קלאַל קיין אויסנאַם...

און אַז דאס אייזל איז צום עלטסטן צוגעקומען, האט אויך יענער געוויינט, און ער האָט זיך באַם אייזל מיט א שמאַלציק־כריפעדיקע שטים געבעטן, און געזאָגט:

— זע, אַ מעדינע גייט פון פעטס אויס, און א לאַנד גייט אונטער, און עפשער דאָס אייזל, און עפשער האָט עס עפעס אַ אייצע צום אומגליק?

און דאָס אייזל האט געהאַט, און פאַרן ערשטן מאָל אין אייזלס לעבן האט עס דאס מויל געעפנט און „יאָ" געזאָגט.

יאָ, און ס׳ווייסט: און דאָס אייזל איז צו דער מעדינע מיט זיין באַלעבאָס געקומען, און דאס אייזל האָט דער טויער־היטער אַריינגעלאָזט און דעם באַלעבאָס נישט, און דער באַלעבאָס, ווי דאס אייזל מיינט, איז אַ באַרופענער, און ער קען דא העלפן אַסאַך, און זאָל דער עלטסטער נאָר דערלויבן, און זאָל ער דעם מעדינע־היטער אַ באַפעל געבן און זאָל מען אים נאָר אַריינלאָזן.

— און פאַרוואָס, מיינסטו, דיין באַלעבאָס, — האט דער עלטסטער געפרעגט.

און דאָס אייזל האט געענטפערט:

דער באַלעבאָס איז דאַר און לעבט פון טאַנייסים... הוילע ביין און קוואַר ווי אַ שטעקל... און קיין לויט פלייש אַף אים, און קיין ביסעלע אַפילע ניט מיט קיין מעסער אָפצוקראַצן... און ווער ס׳גיט אַף אים אַ קוק, שלאָגן אים אַלע כיישעקן אָפ, און אַפעטיטן גייען אים פאַרלוירן, און זאָל ער אים אַריינקומען דערלויבן, און זאָלן זיינע לאַנדס־לייט אים נאָר דערזען, און זיכער וועט זיי באַלד דער כיישעק אַף עסן און גראָב ווערן פאַרשווינדן, און זיי וועלן אָפעטעמען אַלע, און אין אַ קליין

שטיקל צייט און אַלע וועלן צוריק אַ געוואוינלעכן און מענטשלעכן אויסזען באַקומען, און שפּעטער, און אַלע וועלן פֿון די לייבער אָפּפֿאַלן.

און דער עלטסטער האָט דעם אייזלס ראָט געהערט, און באַלד האָט ער דעם טויער־היטער אַ באַפֿעל געגעבן, און דער ניסטער איז אַריינגעלאָזט געוואָרן. און אַז ער איז אַריין, האָבן די, וואָס האָבן נאָך קויעך געהאַט באַ די פֿענצטער צו שטיין, אים דערזען, און זיין דאַרקייט און מאָגערקייט האָט זיי דערשראָקן, און זיין בלאַסקייט האָט אַף זיי אַ שטאַרקן רוישעם געמאַכט, און מיט זיין אויסטערלישקייט און ריטל־איבערגעבויגענעם קערפּער האָט ער זיי פֿאַרוואונדערט און זיי האָבן פֿון אים די אויגן נישט אָפּגעריסן.

און דער ניסטער האָט אַף זיי געווירקט, און אַ קליין ביסעלע ברוסט און פּעט־שמאַלץ איז גלייך פֿון זיי געמינערט געוואָרן, און באַלד און אַפֿן אָרט שוין האָבן אַ פֿרייערן אָטעם געטאָן און באַם פֿענצטער שוין, ווי אַן אַנדער לופֿט דערפֿילט.

און ווייטער געקוקט, און ס'איז זיי ווי גרינגער געוואָרן זייערע קערפּערס צו טראָגן, און גרינגער שוין האָבן פֿיס געשטעלט און לייכטער מיט הענט באַוועגט, און צו דער טיר זיינען זיי צוגעגאַנגען און אינדרויסן האָט זיך זיי פֿאַרגליסט, און זיי זיינען אַרויס, און די טירן, וואָס זיינען פֿאַר זיי פֿריער צו ענג געווען, האָבן זיי איצט דורכגעלאָזט, און זיי זיינען אַרויסגעקומען, און זיי זיינען דעם ניסטער נאָכגעגאַנגען, און נאָך יעדער טריט, וואָס האָבן נאָך אים נאָכגעשפּאַנט, אַלץ מער האָבן זיי פֿון זייער וואָג פֿאַרלוירן און זיי האָבן זיך דערקוויקט, און דעם ניסטער, זייער אויסלייזער, זיינען זיי דאַנקבאַר געווען, און זיי זיינען אים ווייטער נאָכגעגאַנגען און אַף קיין טריט פֿון אים ניט אָפּגעשטאַנען.

און פֿון איין שטוב איז מען אַרויס, און פֿון דער צווייטער נאָך דער ערשטער, און נאָך דער צווייטער נאָך און נאָך, און אין אַ שאָ שפּעטער האָט שוין דעם ניסטער אַ גאַנצע איידע, פֿריער פֿעט־געוועזענע און איצט אַלץ מער דאָס פֿעטס־אָנווערנדיקע, באַגלייט און נאָכגעגאַנגען.

און ווי אַ הייליקן האָט מען אים געהיט, און אַף זיין וואָרט האָבן זיי ניט געוואַרט, און פֿון זיין מויל עפּעס צו הערן — ניט, נאָר דעריקער און גענוג שוין פֿאַר זיי, וואָס זיי זיינען מיט זיין נאָענטקייט געבענטשט, און וואָס ער לאָזט זיי און שטעלט זיי ניט אָפּ פֿון אים נאָכגיין,

Pied Piper!

און זאָל ער זיך קיינמאָל צו זיי ניט אויסקערעווען; קיינמאָל אַף זיי קיין קוק ניט טאָן, אַבי ער איז דאָ, אַבי ער גייט פֿאָרויס פֿאַר זיי, און זאָל ער נאָר גיין, און זאָל ער זיי אַפֿילע ביז עק וועלט פֿירן.

און פֿאַרביי אַלע הייזער און אויך פֿאַר יענע, וואָס קיין מענטשן האָבן שוין באַ די פֿענצטער נ י ש ט געקאָנט שטיין, איז דער ניסטער דורכגעגאַנגען. און אַז ער האָט געזען, אַז באַ די פֿענצטער שטייט מען שוין נישט, און פֿענצטער פֿון אינעווייניק מיט קיינעם ניט פֿאַרנומען, איז ער אַליין צוגעגאַנגען און אַהין אַריינגעקוקט. און אַז ער האָט דעם גרויסן פֿלייש־אומגליק דאָרט דערזען, און אַז מע ליגט, און אַז מיט די נעשאָמעס פּאָכעט מען, האָט ער זיך דערבאַרעמט און ער איז לענגער געשטאַנען, און ביז די אינעווייניקסטע און די שטאַרק־פֿעטע האָבן קיין שיין אין זייערע פֿענצטער נישט געזען; און זיי האָבן זיך פֿאַרכידעשט און אינמיטן טאָג עפּעס זיך ווי באַנאַכט דערפֿילט, און נישט ווי געוואוינלעך האָט דאָס זיי אויסגעזען, ווייל קיין אייגענע פֿון דער מעדינע פֿלעגן די לעצטע צייט קיינער אין קיינעמס פֿענצטער ניט אַריינקוקן, — האָבן זיי זיך פֿאַרוואונדערט, און ווי שווער ס'איז זיי ניט געווען, און דאָך האָבן זיי זייערע פֿאַרשמאַלצטע אויגן אויפֿגעעפֿנט און די האַלז־און אַקנס אויסגעדרייט און אַף די פֿענצטער אַ קוק געטאָן, און דאָרט דעם ניסטער מיט זיין געשטאַלט און מיט זיין בלאַסער צורע דערזען, און אויך זיי האָבן זיך דערשראָקן...

און דער ניסטער האָט געקוקט, און ס'האָט אים דאָס פֿלייש־בילד פֿאַרכידעשט, און ער איז נישט אָפּגעגאַן און לאַנג זיך באַם פֿענצטער געזאַמט, און ביז יענע האָבן זיך פֿון די ערטער רירן גענומען, און פּאַמעלעך, פּאַמעלעך, און פֿאַרן ניסטער אין די אויגן איז דאָס געשען און באַלד אויך פֿאָרגעקומען, און אויך פֿון יענע, די קימאַט־שוין פֿאַרפֿאַלענע, האָט אַלעמאָל אַלץ מער און מער פֿלייש און פֿעטס אָפּפֿאַלן גענומען, און זיי האָבן זיך פֿריער פֿון די ערטער געהויבן, זיך גערירט און גערודערט, און דאָס רירן און רודערן איז זיי שווער אָנגעקומען, און דאָך, און מיט גרויס מי, און לעסאָף, האָבן זיך אויך אויפֿגעשטעלט, און באַלד האָבן שוין אויך פֿיס געשטעלט און אין שטוב איז פֿון פֿלייש גראַמער געוואָרן, און צווישן איינעם און אַנדערן שוין אַ פֿריי אָרט און אַ פֿריי פּלאַץ געבליבן.

און ווייטער און מער, און גראָמער, און נאָך מער, און ווי פאַר די ערשטע, אַזוי האָבן אויך פאַר זיי זיך שוין אין אַ שטיקל צייט ארום די טירן געעפנט און זיי אַרויסלאָזן געקאָנט, און זיי זיינען אַרויס, און זיי האָבן די אויגן צום הימל געעפנט, און מויל און לונגען — אינדערלופט, און זיי האָבן געדאַנקט און געאָטעמט, געדאַנקט און אַף זייער דאַרן און כראָנדישן גויעל געקוקט.

און אויך זיי האָבן זיך צו דער פריערדיקער איידע באַהעפט, און אויך זיי נאָכן ניסטער... און אַזוי פון איין שטוב צו דער אַנדערער, פון איינער צו אַ צווייטער, און ער האָט זיי אַלע פון זייערע געענגטע הייזער אַרויסגעצויגן, זיי באַפרייט און אַ גרויסע מענגע אָנהענגער און נאָכהענגער נאָך זיך שוין געהאַט.

און ווייטער אַ שאָ, און נאָך שפּעטער, און דער ניסטער האָט נאָך זיך די איידע געפירט און ביז ער איז מיט איר לעסאָף אַליין צום עלטסטן פון דער מעדינע, און וואָס איז אַף זיין געשטעל געשטאַנען, צוגעקומען, און אויך מיטן עלטסטן דאסזעלבע, און אויך ער פון פעט — מאָגער, און אויך ער מיט די אויגן צום הימל, און פון געשטעל האָט ער געוואָלט אַראָפּגיין און פאַר דער גאַנצער איידע פאַרן ניסטער זיך בוקן און אים אָפּדאַנקען, און דער ניסטער האָט אים אָפּגעהאַלטן, אים פון געשטעל ניט אַראָפּגעלאָזט, און מיט דער האַנט אַף ניין אַ מאַך געטאָן, און זאָל דער עלטסטער זיך ניט מאַטריען זיין.

און אין יענער נאַכט, וואָס נאָך יענעם טאג פונם ניסטערס אין דער מעדינע אָנקומען, איז אַ גרויסע סימכע געווען, אָבער אַף דער סודע קיין עסן, ווייל אָן עסן, און דעריקער, ווייל מע דאַרף קיין עסן, און אַפּעטיט איז איבעריק געווען, איז דאָך די סימכע געווען. און די גאַנצע נאַכט האָט מען געהוליעט און ביזן טאָג האָט מען פאַרבראַכט, און אויך אַפן טאָג האָט קיינער קיין עסן ניט געפאָדערט, און אויך קינדער אַפילע האָבן ניט געמאָנט, און אַ מעכאַיע אין דער מעדינע, און אַ דערפרישונג אין דער מעדינע, און די מעדינע פאַלט פון די לייבער אָפּ, און אַ טאָנעס איז באַ זיי צו עסן געגליכן.

און אַזוי אַ טאָג און נאָך איינער, און די מענטשן זיינען איבערגעאַנדערשט געוואָרן און אַ געוואוינטלעך־מענטשלעך אויסזען באַקומען, און אויך די מעדינע אַן אַנדערע, און אָנשטאָט פריצריקער זעט־און פעט־ערד,

האָט די מעדינע איצט ווי איינדאַרן און איינטריקענען גענומען, און די ערד פאַרהאַרטעוועט, און ווי גלאָז געקלינגען, און פיל זאַמד האָט זיך אַף איר באַוויזן, און אַלע פעט־שיכטן האָט עס פאַרשאָטן, און בוימער טרוקענע, און גראָזן דאַרע און וואָלקנס ווייניק, און ערד האָט אופגעהערט איר ברוסט צו געבן, און וואָלקן זיך צו מעלקן אופגעהערט.

און די ערשטע טעג האָבן דאָס די מעדינע־לייט באַמערקט ווייניק, און צי די ערד גיט, צי זי גיט ניט, איז זיי קנאַפּ אָנגעגאַנגען, און פון מאַנגל, פאַרקערט, זיינען זיי צופרידן געווען, און וואָס מער ס׳האָט געפעלט, אַלץ אַ גרעסערע סימכע אַף דער מעדינע, און ווער דאַרף עס, און וועמען גייט עס אָפּ, אַז די מעדינע האָט נאָך פון פריער איבעריקס, און אַ לאַנגע צייט קאָן זי נאָך פון אָנגעזאַמלטן און פון מאַרך פון אירע ביינער זויגן?

אָבער די ערשטע צייט איז פאַרביי, און באַמערקט האָט מען, אַז די מעדינע־לייט שוין דאַרן, און די אויגן זייערע לעשן זיך פון סימכעס אויס, און באַם אוילעם זיינען די ליפּן שוין פאַרטריקנט, און בלאַסע פאַרב אָנשטאָט פריערדיקער געזונטער און גלאַנציקער האָבן זיך אַף זייערע פּענעמער געוויזן.

און אַ טרויער האָט דעם אוילעם באַהערשט, ווייל אַלע קוואַלן פון כעיונע האָבן זיך אויסגענומען, און שפּייכלערס ליידיק, און אין שאַפעס גאָרניט ניטאָ און די טירלעך שטייען אָפן. און ווער ס׳האָט געהאַט, האָט געהאַט, און ווער ניט, האָט ניט געהאַט וואו צו באַקומען, און קיין געלט און רייכקייט האָט ניט געהאָלפן, און אַ קערנדל איז אַ רענדל געוואָרן, און אַ זוים — אַ טאָלער, און ווער ס׳האָט פאַרמאָגט, האָט אַליין באַדאַרפט און קיינעם עס פאַר קיין געלט ניט אָפּגעגעבן.

און באַמערקט האָט מען ווייטער, ווי דער אוילעם האָט ווידער צוריק די גאַטן פאַרלאָזן און צוריק ווי פריער אין די הייזער זיך אומגעקערט, אָבער איצט ניט אַף פון פעט צו ליידן, נאָר פון מאָגער, און די שוואַכע גופים און די פון הונגער קראַנקע און היציקע קעפּ אַף די בעטן אַוועקצולייגן.

און אין די הייזער איז צוריק שטיל געוואָרן, און יעדער הויז — אַ קראַנקן־הויז, און יעדער בעטל אין יעדער הויז איז מיט אַ שלאַפן און שלאַפקייט פאַרנומען. און פריער די אָרעמע, דערנאָך אויך די רייכערע

אַף די בעטלעך, און די פֿאַרגרייטונגען האָבן זיך שוין אויך באַ די לעצטע אויסגענומען, און מער נישט, און מער נישטאָ וואו צו קריגן...

און. אַז אייניקע האָבן זיך פֿון די בעטן אַראָפּגעשלעפּט און טאָן געוואָלט, און אין גערטנער און אין פֿעלדער אַוועק, און זיי האָבן פֿון אייזלס צויע קערנער געקליבן, און זיי האָבן זיי פֿאַרזייען געוואָלט, האָט די ערד זיי ניט גענומען, און די ערד האָט זיך ניט אַקערן געלאָזט, און די מעדינע־לייט האָבן די קערנער אָנשטאָט אין דער ערד — אין מויל אַריין געלייגט, און דערווייל, און ווי ניט ווי, אַ טאָג נאָך איינעם איבערצוקומען.

און אויך דעם ניסטערס אייזל האָט שוין פֿון וואָס צו לעבן ניט געהאַט, און ס׳האָט די שטאָט פֿאַרלאָזט און ווייט אין פֿעלד אַף עפּעס פֿאַר זיך אויסצוזוכן אַוועקגעגאַנגען, און דער ניסטער האָט אַליין אַרומגעבלאָנקעט. און ווען ער פֿלעגט זיך איצט פֿאַר די מעדינע־לייט באַווייזן, פֿלעגן אים שוין בייזע בליקן באַגעגענען, און אָנשטאָט פֿריערדיקן אים נאָכגיין און אין זיינע טריט זיך בענטשן, האָט מען אים איצט מיט בייז און מיט קלאָלעס באַגלייט, און דער ניסטער האָט זיך שוין ניט געוויזן.

און צום עלטסטן נאָר פֿלעג ער אַמאָל קומען, באַ אים זיך אָפּרוען זיך אַוועקלייגן, און באַ אים פֿאַרברענגען. און געזען האָט ער, דאָס לעצטע מאָל צו אים צוקומענדיק, אַז אויך דער עלטסטער איז טויט און בעט אַ טרונק זיך, און דער צונג איז באַ אים, ווי באַ אַ הונט, אַרויסגעשטעקט, און מיט די אויגן צו די וואָלקן, און ער האָט צום טויטלעךגעשלאָסענעם הימל געקוקט און בעטן ניט געקאָנט, נאָר געכאַלעשט און געקוקט, און דער הימל האָט ניט געהאָלפֿן, און קיין טוי און קיין טראָפּן פֿון דאָרט.

און אַזוי ווי דער עלטסטער, אַזוי אויך די מעדינע די גאַנצע, און די שטאָט קראַנק און קיין אייוועך באַ קיינעם רירט זיך ניט, און זייערע גופֿים, ווי פֿליגן אויסגעזויגענע, און דאַר און שלאַבעריק, און דורך זייערע הויטן האָבן זיך שוין דיביינער און די אינעווייניקסטן אַדורכגעלויכטן.

און אויך די הייזער און די ווענט האָבן ווי איינגעדאַרט און דין געוואָרן, און אויך דורך די ווענט שוין דורכצוקוקן, און מע האט געזען: דער אוילעם איז ווי צו גלאָז געוואָרן, און טויט, און די קינדער שווייגן, און די עלטערן פֿאַרשטיינט, און קעץ און הינט האָבן זיי פֿאַרלאָזט, און

די גאַנצע מעדינע אַן אויסשטעלונג אַ וויסטע, און די מעדינע־לייט, ווי אַמאָל און בעשאַס דעם ניסטערס צום ערשטן מאָל אין דער מעדינע קומען, פֿאַר די פֿענצטער שטייען, און פֿון זייער פֿריערדיקער פֿליישיקייט איז זיי גאָרניט געבליבן, אויסער קליינע און אין די בייכער נאָר נאָפּלען קויטיקע...

און אָט דעמאָלט, און דעם ניסטער האָט זיך אַמאָל פֿאַרגלוסט, און דער ניסטער האָט דעם עלטסטן פֿאַרלאָזט און איבער דער שטאָט און איבער די גאַסן דורכגעגאַנגען, און דער אוילעם האט אים דורך די פֿענצטער דערזען, און זייערע נאָפּלען האָבן זיך פֿאַר קאַעס צעפּאָכעט, און דאָס לעצט ביסל קויעך האבן זיי צונויפֿגענומען, און אַלע האָבן מיטאַמאָל די הענט אופֿגעהויבן און די פֿענצטער און די ווענט צעזעצט, און אַרויס. און שטיינער האבן זיי אין די גאַסן געכאַפּט, און אַף דעם ניסטער אינמיטן זיין שפּאַציר וואַרפֿן גענומען, און דער ניסטער אַליין, און קיינער אים צוהילף ניט, און זיי האָבן זיך אנגעבויגן און זיי האבן זיך גלעזעריק געבראכן און אופֿגעהויבן און דאך אין דעם ניסטער זיך געצילט.

און דער ניסטער האָט דעם ערשטן שטיין געכאַפּט און ער האָט זיך צעלאַכט, אַ צווייטן — און ער האָט מער געלאַכט, און נאָך און נאָך, און ער האָט לאַכן ניט אופֿגעהערט — פֿון דער גאַנצער געשיכטע, פֿון דעם אויסוויינעניש, און פֿון דער גאַנצער מאַיסע פֿאַרקערט, וואָס ער האָט איצט געזען...

און פּלוצים, און אינמיטן שטיינער וואַרפֿן, האָט ער זיין אייזל פֿון פֿעלד אָנקומען באַמערקט, ווייל אויך דאָס אייזל, זעט אויס, האָט אין פֿעלד גאָרניט ניט געפֿונען, און ס׳האָט זיך אין שטאָט צוריק און צום באַלעבאָס אומגעקערט, און עפּשער האָט עס אויך געפֿילט, און אַז ס׳איז אין סאַקאָנע דער באַלעבאָס, און ס׳האָט זיך צוריק צוגעבלאָנקעט, און אין רעכטן מיטן איז דאָס אָנגעקומען, און סאַמע דעמאָלט, בעשאַס די גלאָז־לייט האָבן דעם ניסטער מיט די שטיינער געהאַט אַרומגערינגלט.

און דער ניסטער אַליין איז שוין פֿאַרפֿאַלן געווען, און געוואוסט האָט ער, אַז אויב אויך דאָס אייזל וועט איצט אונטערקומען, און, אַזוי ווי די גלאָז־לייט פֿון זייער קרויוועשאַפֿט און שאיכעס וויסן, וועלן זיי אויך

צום אייזל אויסלאָזן, און מיט דעם דאָסזעלבע טאָן, און דאָס אייזל וועט איצט מיט אים זיין גורל טיילן.

און דער ניסטער האָט דאָס מיטן קאָל און מיט די הענט געוואָרנט: „אַוועק, אייזל, מע וועט מיט דיר, ווי מיט מיר, איצט טאָן, דיך פאַרשטיינען, און טראָג זיך אָפּ, און ראַטעווע זיך כאָטש דו און דיינע ביינער".

און אַ האָגל האָט זיך געשאָטן, און דער ניסטער האָט געלאַכט פון אונטערן האָגל, און שטיין נאָך שטיין האָט אים געטראָפן, און דער ניסטער האָט לאַכנדיק שוין באַלד די פיס געהאַט אויסגעצויגן.

און דאָ האָט ער זיך פון דעם אויסוויזעניש און פונם געלעכטער אופגעכאַפּט און געטראָפן האָט זיך ווידער קראַצן, און ער האָט זיך געקראַצט, און דאָס געלעכטער איז, ווי בײַ אַ קינד, בײַ אים דערנאָך אין אַ געוויין איבערגעגאַן, און צוערשט האָט ער די סיבע ניט געוואוסט און פאַרוואָס ער וויינט, אָבער וואָס ווייטער האָט ער אַלץ מער פאַרשטאַנען.

און פלוצים האָט ער זיך אין יענער צייט פון זיין אפן שטערן ארופקוקן דערזען. און אַן אָוונט איז געווען, און אליין ער טאַקע אפן שטערן און פון דער הויך האָט ער אַראָפּגעקוקט, און פון אונטן האָט ער איינעם, אַזאַ ווי זיך אליין, אַן ארופקוקנדיקן און מיט אויגן צום שטערן געווענדט, באַמערקט. און אויסגעזען האָט זיך דער פון אונטן דעם, וואָס איז פון אויבן געשטאַנען — נישטיק און אַ פיצל מענטשעלע, און צאַער האָט דער אויבערשטער אַפן אונטערשטן געהאַט, און פאַרן אָפּפאָרן האָט ער געהאַלטן, און פאַרן אין וועלט־רוים אַף זיבעציק אָדער פינפאונזיבעציק יאָר צו פאַרפאַלן ווערן, און געוואוסט האָט דער פון אויבן, אַז שפּעטער, און אַז ער וועט אַהער נאָכאַמאָל קומען, וועט ער דעם אונטערשטן שוין נישט טרעפן, און מיטנעמען וואָלט אים אַוואַדע געוואָלט, אָבער דער אונטערשטער האָט קיין פליגל אַף ארופצוקומען נישט געהאַט, און דער וואָס אויבן, אַזוינע הענט אַף אים ארופצונעמען — נישט, און ביידע אומבאַהאָלפן, און דער פון אויבן האָט גאָרנישט נישט געהאַט און גאָרנישט נישט געקאָנט טאָן פאַרן אונטערשטן, ווי נאָר פאַרן לעצט אין קעשענע די האַנט אריינטאָן און אַ זוך טאָן, אַ מאַטבייע צו געפינען, און אַראָפּוואַרפן און אַראָפּשרייען: און זאָל ער זיך דערפאַר עפּעס קויפן...

און דער ניסטער, וואָס אַפן שטערן האָט דעם, וואָס אַף דער ערד, מיט דער אופגעהויבענער מאַטבייע דערזען, און געזען, ווי ער באַטראַכט זי, און אַז נישטיק און אַ קליין ביסל מינץ איז זי, און וואָס וועט ער מיט איר טאָן, און וואָס וועט ער מיט איר אַף זיין וועלט מאַכן, און ביידע, סײַ דער וואָס פון אויבן, און דער וואָס אונטן, האָבן זיך צעוויינט — איינער פאַר ראַכמאָנעס, און דער צווייטער פאַר פאַרשעמט...

און דער ניסטער האָט זיך, נאָך אַלעס דאָס זעענדיק, ווייטער קראַצן זיך געפונען, קראַצן און וויינען, און אויך דאָס וויינען איז אים איבערגעגאַן, און ער איז ווידער ווי אַ קינד שטאַרק שטיל געוואָרן, און שוין נישט ווי אַ קינד, נאָכן וויינען אין אַ שטאַרקן טרויער אריינגעפאַלן, און דער טרויער האָט אים אין זיין גאַנץ לעבן דערמאָנען געמאַכט, אין אַלע זיינע געניג, און אין אַלע זיינע מעדינעס, אין אַלע אָרעמקייטן און אין אַלע זיינע גליקן, און ארויסגעזען האָט ער פון אַלעמען, אַז לעסאָף, און נאָך אַלעם זיינעם אומוואַנדערן, און ער וועט מיסטאַם אמאָל אין אַ לעצטער מעדינע און אין אַ ווייט־ליגנדיקער אנקומען, ווי קיינער דאַרף אים ניט און ווי קיינער ווייסט פון אים ניט, און קיינעם וועט ער ניט אָפּגיין, און ער וועט זיך אין לייצים דערמאָנען, און עפּשער דאַרפן זיי אים יאָ, און ער וועט זיך צו די לייצים ווייזן, און דאָרט בײַ זיי און בײַ מייז אַף כאַסענעס פאַר אַ מעשולאַכעס און פאַר אַ גראַם־זאָגער זיך אָנדינגען...

און בעשאַס דאָס זיך דערמאנענדיק, האָט מיט ניסטערן שוין שלעכט געהאַלטן, און ער האָט קיין זין פאר זיך און פאַר זיין לעבן ניט געזען און געוואָלט פאַרענדיקן, און פארן פאַרענדיקן האָט ער אַ שטילער און אַן אָפּגעלאָזענער אַפן פעלצל נאָר געקוקט, און מיטאַמאָל דאָס שערעצל, די האַלב־פּלוי און האַלב־וואָנץ, דערזען, און די סיבע פונם גאַנצן קראַצן זיך, פון לאַכן, וויינען און טרויעריק־זיין פאַרשטאַנען...

און ער איז מיט דעם צו אַ דאָקטער אַוועקגעגאַנגען, און אַף וואָס מע טוט דערצו געפרעגט, און דער דאָקטער האָט דאָס באַטראַכט, און נאָכן באַטראַכטן געזאָגט, וואָס איר ווייסט שוין, דאָס, וואָס דער ניסטער האָט געפאָלגט, און ווי אין אָנהויב מאַיסע איז שוין דערמאָנט, און דאָס געזאָגטע האָט געהאָלפן. און דער ניסטער איז צום לייצים־פאנגער אַוועקגעגאַן, און דער לייצים־פאַנגער האָט אים נ י ט געהאָלפן, און די מויז —

יאָ, און דערפאַר האָט זי איר געצאָלטס באַקומען, אַ כאָסן געקריגן און כאַסענע געהאַט, און דער לעץ צוריק גאַנץ, און דער ניסטער געזונט ווידער, און לייצים־פאַנגער דער מעכוטן, און
מאזלטאָוו, און מיט מאַזל זאָלט איר לעבן.

און פאַר דאַנק און פאַר דראָשע־געשאַנק שענק איך אייך מיין שע־רעצל, מיין האַלב־פלוי און האַלב־וואנץ ווידער, און ווידער אמאָל:
מאַזלטאָוו, און מיט מאזל זאָלט איר לעבן.

ש י ק ע ר